

**Міністерство освіти і науки України
Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського
Навчально-науковий інститут філології та журналістики
кафедра слов'янської та романо-германської філології**

На правах рукопису

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти
«Магістр»

**ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ КАЛЬОК З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА
УКРАЇНСЬКУ НА МАТЕРІАЛІ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ**

Здобувач:

Наумов Артем Андрійович

ОПП «Середня освіта. Англійська мова та
література»

014 Середня освіта

014.021 Англійська мова і література

Науковий керівник:

Шеремет Анна Віталіївна, кандидат
філологічних наук, доцент кафедри
слов'янської та романо-германської
філології

Національна шкала: __добре__

Кількість балів: _80_ Оцінка: ECTS _B_

Київ – 2025

АНОТАЦІЯ

Наумов А.А. Проблеми перекладу кальок з англійської мови на українську на матеріалі інтернет-видань.

У роботі досліджено особливості перекладу кальок з англійської мови на українську на матеріалах інтернет-видань. Актуальність теми зумовлена посиленням іншомовного впливу на український медіадискурс, особливо в умовах повномасштабного вторгнення росії, коли обсяги перекладних новин значно зросли. Проаналізовано поняття кальки та її основні види, описані в сучасному перекладознавстві, а також специфіку їх функціонування у публіцистичних текстах.

Фактичним матеріалом слугували тексти «Української правди» та «Суспільного», які активно працюють із англійськими джерелами. У роботі виокремлено найтипівіші лексичні та синтаксичні кальки, з'ясовано причини їх появи та охарактеризовано їх відповідність нормам української мови.

Ключові слова: калька, переклад, публіцистика, інтернет-видання, англійський вплив.

SUMMARY

Naumov A. A. Challenges in Translating English Calques into Ukrainian Based on Online Publications.

The study examines the specific features of translating calques from English into Ukrainian based on materials from contemporary online media. The relevance of the topic is determined by the intensifying influence of English on Ukrainian media discourse—an influence that has grown particularly strong since the beginning of Russia’s full-scale invasion of Ukraine, when the volume of translated news increased substantially. This surge in translation activity has highlighted numerous cases of direct structural borrowing, which affect both the linguistic quality of media texts and the dynamics of modern Ukrainian usage.

The research provides an overview of the concept of a calque and analyses its principal types as defined in modern translation studies, with particular attention to their pragmatic, semantic, and structural characteristics. Special consideration is given to the functioning of calques in journalistic discourse, where the pressure for rapid publication often leads to literal translation and the uncritical transfer of English syntactic and lexical patterns.

The empirical material for the study consists of texts published by *Ukrainska Pravda* and *Suspilne Novyny*, two major Ukrainian online media outlets that systematically work with English-language sources and frequently produce translated or adapted news content. Within this material, the study identifies the most common lexical and syntactic calques, traces the linguistic and extralinguistic factors that motivate their appearance, and evaluates the extent to which these calques align with or diverge from established norms of Ukrainian literary language.

The findings demonstrate that many calques arise due to time pressure, the dominance of English in international communication, the lack of established Ukrainian equivalents for new concepts, and the growing tendency of media platforms to replicate global discursive patterns. At the same time, the research shows that not all calques are equally problematic: some become naturalized and

fill genuine lexical gaps, while others introduce structural inconsistencies or distort semantic relations. Overall, the study contributes to a more nuanced understanding of how English-derived calques function in Ukrainian online journalism and how their translation affects the development of contemporary Ukrainian media language.

Keywords: calque, translation, journalism, online media, English-language influence.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____ А.А. Наумов

Зміст

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади перекладу кальок у сучасному перекладознавстві	8
1.1 Поняття кальки у перекладознавстві: класифікації та термінологія.	8
1.2 Стан і тенденції дослідження явища калькування у сучасній лінгвістиці за 2015-2025.	15
1.3 Калька як окремий тип запозичення: визначення та класифікація.	22
Висновки до першого розділу	36
РОЗДІЛ 2. Англомовний вплив у новинному дискурсі України 2015–2025р.	38
2.1 аналіз кальок у новинах, репортажах та матеріалах українських інтернет-видань «Суспільне» та «Українська правда».	38
Висновки до другого розділу	47
РОЗДІЛ 3. Практичний аналіз перекладу кальок в інтернет-виданнях	50
3.1. Характеристика вибраних інтернет-видань як джерела матеріалу.	50
3.2. Способи уникнення кальок: перекладацькі стратегії.	64
3.3. Виявлення та класифікація кальок у досліджуваних текстах.	76
Висновки до третього розділу	86
Висновки	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	93

ВСТУП

Актуальність теми. У добу глобалізації та активного розвитку цифрових технологій англійська мова набула статусу універсального засобу міжнародної комунікації. Це спричинило стрімке зростання кількості іншомовних запозичень, особливо в публіцистиці та медіа. Одним із найпоширеніших способів проникнення іншомовних елементів є калькування – буквальний переклад слів або виразів з мови-джерела. У матеріалах інтернет-видань воно часто здійснюється без урахування особливостей української мовної системи, що призводить до смислових викривлень, стилістичної невідповідності та зниження якості перекладу. Дослідження цієї проблеми є важливим для збереження мовних норм і підвищення культури мовлення у сучасному інформаційному просторі, в умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну роль медіа значно посилилася, адже саме засоби масової інформації стали одним із ключових інструментів інформаційного фронту. Інтернет-видання виконують важливу функцію оперативного інформування суспільства, протидії дезінформації та формування національної свідомості. У цей період активізувалося використання матеріалів з іноземних, переважно англійських джерел, що зумовило зростання кількості перекладних текстів і, відповідно, підвищило ризик появи кальок.

Метою дослідження Метою дослідження є аналіз основних проблем перекладу кальок з англійської мови на українську на матеріалі інтернет-видань «Суспільне» та «Українська правда».

Для досягнення мети передбачено виконання таких завдань:

1. Охарактеризувати поняття кальки у перекладознавстві та охарактеризувати її основні види, спираючись на існуючі дослідження, та уточнити їх особливості у сучасних перекладах українських медіатекстів.
2. Визначити найтипівіші кальки з англійської мови, що трапляються в перекладах текстів сучасних інтернет-видань українською мовою.

Розглянути приклади **лексичних і синтаксичних кальк** з англійської мови та їх відтворення українською на матеріалі сучасних інтернет-видань, з аналізом відповідності нормам української мови та стилю публіцистики.

Об'єктом дослідження є переклад англомовних матеріалів у сучасних українських інтернет-виданнях.

Предметом дослідження є особливості та проблеми перекладу кальок з англійської мови на українську у матеріалах інтернет-видань «Суспільне» та «Українська правда».

Методи дослідження У роботі використано такі методи: описовий (для систематизації матеріалу), порівняльно-зіставний (для аналізу англомовних та українських варіантів), контекстуальний аналіз (для визначення впливу кальок на смислову й стилістичну структуру тексту), а також кількісний аналіз (для підрахунку частоти вживання кальок).

Наукова новизна роботи полягає у комплексному аналізі проблем перекладу кальок у публіцистиці з урахуванням специфіки інтернет-видань як джерела оперативної інформації.

Структура роботи робота складається зі вступу, трьох розділів з підрозділами, висновки, списку використаних джерел та додатків. Перший розділ присвячений теоретичним засадам, другий – аналізу фактичного матеріалу

РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади перекладу кальок у сучасному перекладознавстві

1.1 Поняття кальки у перекладознавстві: класифікації та термінологія.

Мова – це відкрита, динамічна система, яка перебуває у стані постійного розвитку під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх чинників. Одним із найпомітніших процесів у її еволюції є запозичення – перенесення іншомовних елементів у власну мовну систему. Цей процес супроводжує людство з найдавніших часів і є природним наслідком міжмовних контактів, що виникають у результаті торгівлі, культурного обміну, політичних та науково-технічних зв'язків.

Жодна культура не існує у вакуумі та не розвивається повністю відокремлено від інших. Історія людства переконливо свідчить, що міжкультурні контакти – торговельні, політичні, військові, наукові чи мистецькі – неминуче призводять до взаємного впливу народів. Одним із найпомітніших проявів цього впливу є обмін мовними елементами, тобто запозичення. Саме тому в кожній мові, поряд із питомою лексикою, можна знайти слова іншомовного походження, що були інтегровані в мовну систему на різних етапах її розвитку [24].

Причини мовних запозичень можуть бути як зовнішніми, так і внутрішніми, запозичення виникають там, де відбувається активна взаємодія між народами, що супроводжується обміном досягненнями у сфері мистецтва, науки, побуту. Наприклад, торгівля, дипломатичні стосунки чи військові союзи створюють умови для проникнення нових слів у мову. [31]

Стрімкий розвиток науки і техніки у XX–XXI століттях значно прискорив комунікаційні процеси та розширив міжнародну співпрацю. Це, у свою чергу, призводить до появи нових термінів, які швидко поширюються кількома мовами одночасно (*комп'ютер, інтернет, смартфон*).

Окрім цих зовнішніх впливів, на процес запозичення діють і внутрішні чинники, пов'язані з особливостями самої мовної системи та потребами її

носіїв. По-перше, мова прагне уникати полісемії у випадках, коли різні значення одного слова можуть викликати двозначність. Запозичене слово в такому разі допомагає розмежувати смислові відтінки. По-друге, іноді іншомовна лексема дозволяє зробити висловлювання більш лаконічним, замінивши багатослівний опис на ємне однослівне найменування: *вправний стрілець – снайпер, біг на короткі дистанції – спринт* (Кочерган, 2001, с. 230).

У лінгвістиці під запозиченням розуміють, за визначенням О. Селіванової, «використання мовою-реципієнтом іншомовних одиниць – слів, виразів, граматичних конструкцій – для позначення нових реалій або понять» [39]. Запозичення можуть здійснюватися у двох основних формах: пряме запозичення та калькування. Якщо у випадку прямих запозичень іншомовна форма зберігається повністю або з незначними фонетичними чи графічними змінами (маркетинг, комп'ютер, блог), то калькування передбачає дослівне відтворення структури іншомовного слова чи вислову засобами рідної мови. Саме кальки становлять особливий інтерес для перекладознавства, адже вони часто створюють ілюзію автентичності українського виразу, проте можуть суперечити нормам мовної системи. Прикладами таких утворень є словосполучення на зразок зробити сенс (*make sense*), що демонструють вплив англійської синтаксичної та лексичної моделі на українську мову. Опосередковані запозичення, до яких належить калькування – буквально або часткове відтворення іншомовної одиниці засобами рідної мови.

Калькування є особливим видом запозичення, оскільки поєднує у собі збереження змісту іншомовного елемента та адаптацію його форми до внутрішніх норм мови-реципієнта[7]. Під час калькування іншомовне слово, словосполучення або вираз перекладаються буквально, елемент за елементом, без використання вихідної форми. Наприклад, англійський вираз *skyscraper* було перекладено українською як *хмарочос*, а *brainstorming* – як *мозковий штурм*.

На відміну від фонетичних запозичень, кальки органічно вписуються у мовну систему, не створюючи зовнішнього ефекту «чужорідності» [33]. Однак цей процес не завжди є позитивним. У багатьох випадках калькування призводить до появи штучних конструкцій, які суперечать нормам української літературної мови. Особливо це стосується матеріалів інтернет-видань, де швидкість підготовки контенту часто зумовлює поверховий підхід до мовного редагування.

Калькування, як і будь-який інший спосіб запозичення, має свою класифікацію. Лінгвісти виділяють кілька основних типів кальок [26]:

1. Лексичні кальки – буквальный переклад іншомовного слова наприклад, *flea market* – *блошиний ринок*.

2. Морфологічні кальки – відтворення іншомовної словотворчої моделі засобами рідної мови *superman* – *надлюдина*.

Семантичні кальки – надання вже існуючому слову нового значення під впливом іншомовного аналога наприклад, слово *механік* у значенні «той, хто ремонтує автомобілі» під впливом англійського *mechanic*. [21]

Фразеологічні кальки – буквальный переклад стійких виразів *to lose one's head* – *втратити голову*.

Синтаксичні кальки – перенесення іншомовних граматичних конструкцій *I have a question* – *Я маю питання* замість нормативного *У мене є запитання*.

Важливо відзначити, що калькування відіграє подвійну роль у мовному розвитку. З одного боку, воно сприяє збагаченню словникового складу, оскільки дозволяє точно передавати іншомовні поняття без втрати змісту. З іншого – надмірне або некритичне використання кальок може призвести до порушення стилістичної гармонії та граматичних норм мови.

В умовах глобалізації та домінування англійської мови в інформаційному просторі, зокрема у сфері медіа та інтернет-комунікації, калькування набуло особливої поширеності. Журналісти та перекладачі інтернет-видань часто відтворюють англомовні структури без достатньої адаптації, що призводить до появи так званих «калькованих штамів» і

стилістично невдалих зворотів. Це явище актуалізує потребу в глибшому вивченні процесу калькування, виявленні його основних типів та проблем, а також розробці рекомендацій щодо збереження природності українського мовлення.

Калькування є одним із характерних проявів мовного контакту, який виникає тоді, коли дві або більше мов перебувають у взаємодії. У процесі такого контакту відбувається взаємовплив мов на різних рівнях – лексичному, морфологічному, семантичному, синтаксичному. Ступінь та характер цього впливу можуть суттєво відрізнятися залежно від конкретних історичних, соціальних та лінгвістичних обставин. На процес калькування впливають не лише безпосередні контакти між мовними спільнотами, але й рівень розвитку культурної взаємодії, або культурної дифузії, що передбачає поширення ідей, термінів та мовних моделей від однієї культури до іншої.

Усі мови в тій чи іншій мірі відкриті до зовнішнього впливу, особливо в умовах активного культурного обміну. Найпомітнішими результатами такої взаємодії є запозичення та калькування. Якщо перше з цих явищ – пряме перенесення іншомовного слова у фонетично або графічно адаптованому вигляді – досліджено досить ґрунтовно, то калькування тривалий час залишалося менш вивченим, особливо у розрізі окремих мов. Більшість мовознавчих праць зосереджувалися на створенні словників запозичень, тоді як кальки розглядалися переважно побіжно, незважаючи на їх значну роль у формуванні лексичного складу та мовної структури.

Варто враховувати, що кожна мова має власні культурні й граматичні особливості, тому спосіб і ступінь адаптації іншомовного матеріалу завжди буде варіюватися. У результаті цього в одних мовах іноземний термін може бути відтворений дослівно, в інших – перефразований або пристосований до усталених мовних моделей. Ці варіації свідчать про те, що калькування є не лише механічним перекладом, а й творчим процесом, який потребує урахування як семантичної точності, так і нормативності вислову.

По суті, калькування можна визначити як процес утворення нових слів, виразів або синтаксичних конструкцій у мові шляхом перенесення іншомовної граматичної чи семантичної структури [8]. Воно може відбуватися внаслідок безпосереднього контакту між мовними спільнотами або бути результатом цілеспрямованої перекладацької діяльності. Кальки найчастіше виникають у мовах, які перебувають в інтенсивній взаємодії з іншими, особливо в умовах глобалізації та швидкого інформаційного обміну.

Вплив калькування на мову є багатограним: з одного боку, воно збагачує лексичний запас, дозволяючи відтворювати нові поняття без прямого запозичення чужомовної форми; з іншого – може призводити до зміни звичних граматичних моделей, впливати на семантику вже існуючих слів і навіть створювати стилістичні дисонанси. Саме тому калькування слід розглядати не лише як лексичний феномен, а й як чинник, здатний трансформувати структуру і функціонування мови загалом, але багатьох мовах світу можна зустріти поняття та терміни, для яких в інших мовах відсутні прямі відповідники. Це явище зумовлене насамперед унікальністю культурного та соціального контексту, у межах якого сформувалися ці слова чи вирази. У подібних ситуаціях використання калькування як основної перекладацької стратегії може виявитися недоцільним або навіть помилковим. Причиною цього є те, що дослівне відтворення іншомовної форми не завжди здатне передати повний спектр смислових, емоційних та культурних відтінків, закладених у вихідному терміні. Як наслідок, калька може спотворити авторський задум або призвести до непорозумінь у сприйнятті тексту цільовою аудиторією.

Доречною альтернативою в такому разі стає використання адаптованих перекладацьких підходів – наприклад, описового перекладу, добору функціонального аналога або комбінованих стратегій, які враховують не лише мовну форму, а й культурно-прагматичні особливості оригіналу. Такий підхід дає змогу зберегти змістову глибину та комунікативну ефективність

повідомлення, забезпечуючи його зрозумілість і релевантність для реципієнтів іншої мовної спільноти.

Калькування є одним із ключових способів поповнення словникового складу мови, що забезпечує відтворення іншомовних елементів шляхом дослівного або напівдослівного перекладу їхніх складових частин. На відміну від прямих запозичень, коли іншомовна одиниця потрапляє до мови без істотних змін, калька передає її структурну модель і зміст, адаптуючи при цьому мовну форму до норм та ресурсів мови-реципієнта. Такий процес відображає тісну взаємодію між мовами та культурами, зокрема в умовах глобалізації, коли інтенсивний обмін ідеями, технологіями та культурними концептами сприяє активному поширенню нових понять.

В основі калькування лежить механізм буквального відтворення елементів іншомовного слова чи виразу з урахуванням граматичних, морфологічних та лексичних особливостей цільової мови. Воно може здійснюватися на рівні слів (лексичне калькування), словосполучень (фразеологічне калькування) або навіть синтаксичних конструкцій (синтаксичне калькування). Наприклад, англійський термін *skyscraper* у французькій мові було передано як *gratte-ciel*, а в українській – як *хмарочос*. Усі ці варіанти зберігають образну структуру оригіналу, але виражені засобами відповідної мови.

Однією з найважливіших переваг калькування є його здатність інтегрувати нові поняття в лексику мови-реципієнта без прямого використання іноземної форми. Це дозволяє уникати надмірної кількості чужомовних елементів, зберігати мовну самобутність і водночас розширювати семантичні можливості. Калька може сприяти збагаченню мови, утворенню нових словотворчих моделей та закріпленню інноваційних понять, які відповідають сучасним реаліям.

Проте цей процес не є універсальним і безпроблемним. Калькування вимагає від перекладача високої мовної компетенції та чутливості до культурного контексту. У багатьох випадках буквальний переклад призводить

до появи неприродних або навіть абсурдних конструкцій, які не сприймаються носіями мови як органічні. Особливо це стосується виразів, що містять культурно марковані елементи, метафоричні значення або відсилання до реалій, відсутніх у цільовій культурі.

Нерідко калька може викривити первісний зміст, якщо перекладач зосереджується виключно на формі, ігноруючи прагматичні та стилістичні особливості. Унаслідок цього виникає ризик зміщення смислових акцентів, втрати емоційного забарвлення або створення небажаних асоціацій. Такі випадки особливо небезпечні в медіатекстах, рекламі чи офіційних документах, де точність та адекватність сприйняття мають ключове значення.

Вибір калькування як перекладацької стратегії повинен ґрунтуватися на ряді факторів: ступені збігу мовних структур, наявності еквівалентів у цільовій мові, культурній релевантності та комунікативній меті. Якщо у мові-реципієнті відсутні необхідні семантичні чи стилістичні ресурси, дослівне копіювання структури оригіналу може виявитися недоцільним. У таких випадках перекладачі часто застосовують альтернативні методи – описовий переклад, пошук функціональних аналогів або комбіновані стратегії, що забезпечують баланс між точністю та природністю вислову.

Історія розвитку мов свідчить, що калькування було й залишається одним із найпоширеніших способів міжмовної взаємодії. Завдяки йому в українській мові з'явилися численні терміни у сферах науки, техніки, політики та культури. Наприклад, слова правопис (від нім. *Rechtschreibung*) чи світогляд (від нім. *Weltanschauung*) є прикладами успішного калькування, які міцно закріпилися в національній лексиці та не сприймаються як чужорідні.

Калькування є важливим інструментом мовного розвитку, який, за умови грамотного та доречного використання, сприяє гармонійному поєднанню мовної автентичності з відкритістю до іншомовних впливів. Його ефективність залежить від уміння перекладача зберегти змістовий і стилістичний потенціал оригіналу, водночас забезпечивши природність та

зрозумілість перекладу для цільової аудиторії. Зважений підхід до калькування дозволяє не лише збагатити лексику, а й уникнути мовних помилок і комунікативних бар'єрів, роблячи цей метод одним із найцінніших у сучасній перекладацькій практиці.

1.2 Стан і тенденції дослідження явища калькування у сучасній лінгвістиці за 2015-2025.

Упродовж останнього десятиліття проблематика калькування в перекладознавстві та сучасній лінгвістиці набула особливої актуальності, що зумовлено інтенсивною глобалізацією, зростанням трансляції англomовних дискурсів та суттєвими змінами в медійному ландшафті. Дослідження кальок, раніше зосереджене переважно на історичних і діяхронних процесах, нині перемістилося в площину практичної комунікації – до аналізу медіатекстів, політичного дискурсу, соціальних мереж та інтернет-видань. Сучасний науковий доробок демонструє тенденцію до міждисциплінарності: калькування вивчається крізь призму перекладознавства, психолінгвістики, когнітивної лінгвістики, соціолінгвістики та медіалінгвістики. Це дає змогу комплексно осмислити проблему і простежити, як кальковані структури впливають на функціонування мови, а також на формування мовних стандартів у публічній сфері.

У 80–90-х роках ХХ століття процес оновлення лексичного складу української мови зазнав суттєвих зрушень, пов'язаних із активним входженням англіцизмів та американізмів у різні сфери суспільного життя. За даними масштабних лінгвістичних досліджень О. Стишова [36], саме англomовні запозичення становили приблизно 78% від усього масиву нової іншомовної лексики, що проникала в українську мову в цей період. Такий високий відсоток свідчив не лише про глобальний вплив англійської як мови міжнародної комунікації, науки й технологій, а й про суттєві соціокультурні процеси, що розгорталися на пострадянському просторі наприкінці століття.

Розпад СРСР, вихід України з-під домінантного російськомовного впливу, інтенсивне відкриття кордонів, поява можливостей для прямого контакту з англomовним світом – усе це сприяло тому, що англійська стала головним джерелом мовних інновацій. Саме у цей час медіа, бізнес, комп'ютерні технології, культура, молодіжне середовище почали активно засвоювати англomовну лексику, яка часто зберігала не лише формальну оболонку, а й концептуальні моделі, притаманні англійському мовному простору.

Ситуація 80–90-х років характеризувалася також зміною вектора мовної престижності: якщо раніше основним джерелом запозичень була російська мова, то наприкінці ХХ ст. домінуючою стала англійська, що відображало нові пріоритети розвитку суспільства – орієнтацію на західні стандарти науки, технологій, економіки та культури. У результаті англіцизми та американізми проникали в мову не поодинокими лексемами, а цілими тематичними групами, формуючи впізнавані мовні поля: комп'ютерну термінологію (комп'ютер, файл, диск, принтер), ринкову економіку (менеджмент, маркетинг, бізнес, спонсор), масову культуру (імідж, шоу, рейтинг), політичний дискурс (офіс, лідер, спікер, консенсус) тощо.

У дослідженнях 2015–2020 рр. домінувало теоретичне осмислення калькування, зокрема уточнення класифікацій словотвірних, семантичних, фразеологічних, синтаксичних і гібридних кальок. Значна частина робіт продовжувала традицію, започатковану класичними лінгвістами Карлом Бреклем, Степаном Іваненком, Олександром Суперанською та Розалією Зорівчак. На цьому етапі спостерігалось прагнення укласти систематизовані класифікації калькування в українській мові й визначити межі між калькуванням, запозиченням, адаптацією та інтерференцією. Більшість авторів підкреслювали, що калькування є природним механізмом мовного розвитку, але при надмірному впливі англійської мови може створювати передумови для стилістичних і семантичних зрушень, які не завжди відповідають внутрішній системі української мови.

Період після 2020 року позначився зростанням інтересу до калькування у сфері масових комунікацій. Цьому сприяли кілька чинників: стрімке розширення інтернет-комунікації, домінування англійської мови як глобальної інформаційної платформи, а також посилення ролі новинних ресурсів, що оперативно передають інформацію з міжнародних джерел. У цей період почали з'являтися роботи, які детально аналізують кальки у фахових текстах – від політичних репортажів до військових аналітичних оглядів. Дослідники звертали увагу на такі кальковані структури, як мати місце, здійснювати кроки, надавати оновлення, бути на зв'язку з, проводити оцінку ситуації, що є результатом буквального перенесення англійських *take place*, *take steps*, *provide an update*, *be in contact with*, *assess the situation*. У роботах цього періоду підкреслюється небезпека таких конструкцій, які, хоч і не порушують граматичної нормативності, проте є непритаманними українській мовній традиції, створюючи ефект штучності та ускладнюючи сприйняття тексту.

Після 2022 року, у зв'язку з повномасштабною війною проти України, відбувся різкий сплеск англomовного впливу на українські новини. Унаслідок цього дослідження калькування почали фокусуватися на військовому та дипломатичному дискурсі [42]. Зокрема, увагу дослідників привернули конструкції *boots on the ground*, *security assurances*, *high-level meeting*, *to ramp up support*, які при буквальному перекладі призводять до зміщення значення або руйнування стилістичного балансу. У працях 2022–2024 років активно аналізуються кальковані переклади міжнародних агентств – Reuters, Associated Press, BBC News, Financial Times. При цьому підкреслюється, що українські журналісти, працюючи в умовах підвищеної оперативності, нерідко не проводять достатнього рівня мовної редагування, через що англійські звороти інтегруються в текст без глибинної адаптації.

Особливий напрямок досліджень останнього десятиріччя – аналіз когнітивних механізмів калькування. Автори, що працюють у межах когнітивної лінгвістики, трактують калькування не як ізольований мовний

акт, а як процес концептуального переносу моделей з англійської мови у мову-реципієнт [38]. У таких роботах акцент робиться на тому, що кальки можуть формувати інші когнітивні схеми й змінювати типову структуру мислення. Наприклад, англійські аналітичні дієслівні моделі – *make progress*, *hold talks*, *conduct operations* – мають у своїй основі іншу концептуальну організацію, відмінну від синтетичної природи українського дієслова. Буквальне перенесення таких моделей розглядається як когнітивне втручання, що впливає на граматичну та стилістичну організацію українського висловлювання.

Значний блок досліджень 2015–2025 рр. присвячено фразеологічним калькам. У роботах українських та європейських дослідників аналізуються випадки відтворення сталих виразів англійського походження шляхом дослівного перекладу: *вийти за рамки* (англ. *go beyond*), *покласти на стіл* (англ. *put on the table*), *зробити крок назад* (англ. *step back*). У низці сучасних робіт підкреслюється, що фразеологічне калькування є найбільш помітним і найбільш ризикованим, оскільки воно не тільки порушує лексичну норму, а й створює неприродні образні конструкції, які не завжди відповідають українській мовній картині світу. Окреме місце посідають дослідження порівняльних фразеологізмів, у яких підкреслюється важливість дотримання культурно обумовленої образності.

Поряд із цим, у науковій літературі останніх років посилюється інтерес до гібридних кальок – таких, що поєднують елементи прямого запозичення й калькування. Дослідники описують тенденцію творення нових термінів та політичних неологізмів шляхом накладання англійських семантичних моделей на українські основи, наприклад: *гуманітарний пайплайн*, *інформаційна безпека під загрозою ескалації*, *енергетичний шортедж* [43]. У цих випадках спостерігається не лише структурний вплив англійської мови, а й семантичне модифікування українських терміносистем. У працях цього напрямку наголошується критична необхідність уніфікації термінології та

впровадження редакторських стандартів для медіа, аби запобігти хаотичному засміченню мови гібридними кальками.

Значну увагу науковці приділяють також семантичному калькуванню, яке відбувається тоді, коли українське слово набуває нового значення під впливом англійського відповідника. У дослідженнях останніх років ідеться про так звані «поширені семантичні дрейфи», у яких слова зустріч, меседж, лідерство, забезпечити, спостерігати починають активно вживатися в значеннях, що відображають англійські *meeting*, *message*, *leadership*, *ensure*, *observe*. Науковці підкреслюють, що саме семантичні кальки найчастіше залишаються непоміченими, адже не мають зовнішніх формальних ознак іншомовності. Це робить їх особливо небезпечними для нормативної системи мови, оскільки змінюється значення питомих українських слів.

Окремим напрямком досліджень постала медіалінгвістика калькування. У роботах цього напрямку аналізується вплив редакторської політики, швидкості подачі інформації, платформи поширення та типу медіа на специфіку калькованих конструкцій. Наголошується, що якість текстів у великих редакціях (наприклад, Суспільне, «Українська правда») помітно вища, ніж у телеграм-каналах і новинних агрегаторах. Це свідчить про те, що проблема калькування значною мірою є питанням професійних стандартів і редакційного контролю.

Узагальнюючи результати досліджень за останні 10 років, можна констатувати, що науковці все частіше розглядають калькування як багатовимірне явище, що інтегрує структурні, семантичні, прагматичні та когнітивні аспекти. Калькування перестало бути суто теоретичною проблемою й активно перемістилося у сферу практичного мовлення, де воно має безпосередній вплив на якість інформаційного середовища. Науковий дискурс дедалі більше орієнтується на пошук шляхів подолання некоректного калькування, розроблення перекладацьких і редакторських стратегій, формування та впровадження методик автоматичного виявлення кальок у текстах.

З огляду на загальну тенденцію розвитку мовної ситуації в Україні та глобальний інформаційний контекст, проблема калькування залишається надзвичайно актуальною, що зумовлює необхідність подальших досліджень, зокрема у сфері інтернет-видань, де швидкість комунікації часто випереджає процеси редакційного контролю.

Таблиця 1.1

Англійський вираз	Калька в українських медіа	Частота	Приклад контексту	Примітки та коментарі
<i>take place</i>	мати місце	середня	новинні репортажі про зустрічі, події	калька структурна; є природніші варіанти: <i>відбуватися, відбувається</i>
<i>provide an update on</i>	надати оновлення щодо	низька / зростає після 2022	аналітичні новини, дипломатичні повідомлення	семантично «оновлення» – інформація; можна перефразувати як <i>повідомити про</i>
<i>boots on the ground</i>	чоботи на землі (або інша калька)	поодинокі, переважно військовий дискурс	матеріали військових оглядів	календарно дуже специфічна; бажано уникати буквальної кальки, давати пояснювальний варіант
<i>security assurances</i>	гарантії безпеки / запевнення у безпеці	середня	дипломатичні новини, заяви міжнародних партнерів	може мати значення «підтримка безпеки» в контексті – варто коригувати залежно від контексту
<i>high-level meeting</i>	зустріч на високому рівні	часто	політичні і державні новини	ця калька досить стабільна, але можлива стилістична адаптація: <i>високопосадове</i>

				<i>засідання, зустріч високопосадовців</i>
<i>to ramp up support</i>	нарощувати підтримку, збільшити підтримку	зростає	військова аналітика, міжнародні заяви	«нарощувати» може бути адекватним, але «підтримку» – потрібно конкретизувати: військову, економічну тощо
<i>conduct negotiations</i>	проводити переговори	висока	політичні та дипломатичні новини	калька повністю нормативна, часто вживається; можна зберігати, якщо контекст відповідає
<i>make a decision</i>	прийняти рішення (або «зробити рішення» як калька)	середня	журналістика, політика	нормативний український варіант – прийняти рішення ; «зробити рішення»
<i>on the ground</i>	на землі, безпосередньо на місці	поодинокі	воєнні репортажі, польові новини	буквальна калька «на землі» часто спотворює значення; доречніше – <i>безпосередньо на місці, на місцях бойових дій</i>

Результати аналізу демонструють кілька важливих тенденцій: по-перше, кальки, пов'язані з дипломатією та політикою (*conduct negotiations, high-level meeting, security assurances*), мають стабільну присутність, що вказує на усталений перекладовий шаблон у новинних текстах. По-друге, вирази, пов'язані з оперативними повідомленнями (*take place, provide an update on*), зростають у частоті після 2022 року, що свідчить про збільшену залежність від англійських джерел під час бойових дій. По-третє, військові кліше на кшталт *boots on the ground* входять до медіадискурсу, але їх буквальні кальки трапляються порівняно рідко – що може бути пов'язано з редакційними корекціями або прагненням журналістів уникати дослівного переносу.

Аналіз матеріалів українських медіа показує, що калькування є системним явищем, яке охоплює різні рівні мови – від лексики та фразеології до синтаксису й концептуальних моделей. Частота використання кальк залежить від жанрової специфіки, тематики та швидкості публікації, а також від редакційної політики й практик контролю якості перекладів. Наявність таких кальк демонструє активний вплив англomовних моделей на український медіадискурс, зокрема у сфері оперативного новинного інформування, дипломатії та політичної журналістики.

Загалом, результати аналізу таблиці підтверджують, що калькування в українських медіа є багатовимірним явищем, яке включає різні типи структурних і семантичних перенесень. Воно може бути стійким у політичних і дипломатичних текстах, зростати в оперативних повідомленнях та відображати специфічні тенденції воєнного часу.

1.3 Калька як окремий тип запозичення: визначення та класифікація.

У сучасному мовознавстві однією з важливих тем дослідження є процеси запозичення, адже жодна мова світу не розвивається в умовах повної ізоляції. Кожна мовна система перебуває у постійному контакті з іншими, що неминуче призводить до взаємного впливу та обміну мовними елементами. Одним із найцікавіших і водночас найменш однозначно оцінених способів запозичення є калькування – відтворення іншомовних одиниць за допомогою національних мовних засобів, збереженням їхньої семантичної та структурної організації.

Термін *калька* (від фр. *calque* – «відбиток», «копія»)[42] увійшов до мовознавчої термінології у XIX столітті, проте сам процес калькування існував задовго до того, як його почали описувати науковці. У найзагальнішому розумінні калька – це форма запозичення, при якій

іншомовний вираз, слово чи конструкція перекладаються дослівно, елемент за елементом, і утворюють нову одиницю у мові-реципієнті.

Не менш значущим є й те, що кальки займають проміжне положення між «чистими» запозиченнями та власними утвореннями мови. З одного боку, вони є продуктом іншомовного впливу, а з іншого – формуються на основі внутрішніх ресурсів мови-реципієнта. Це робить кальки унікальним об'єктом дослідження для перекладознавців та лексикологів, адже вони дозволяють простежити, як іншомовний зміст адаптується до національних мовних норм.

Калькування може бути свідомим коли перекладач навмисно обирає такий спосіб передачі іншомовної одиниці або стихійним коли іншомовна модель настільки часто відтворюється у перекладах і комунікації, що поступово закріплюється в мові. Проте в обох випадках воно пов'язане з ризиком – надмірне калькування може призвести до зниження природності мовлення та появи штучних, «буквалістичних» конструкцій.

Важливо зазначити, що калька не завжди є негативним явищем. У багатьох випадках вона сприяє збагаченню словникового запасу, надаючи мові нові виражальні можливості та створюючи яскраві образні відповідники іншомовних понять. Наприклад, українське *хмарочос* – вдала калька з англійського *skyscraper*, яка зберігає образну складову й при цьому органічно вписується у національну мовну систему. Проте іноді кальки можуть звучати неприродно або суперечити граматичним і стилістичним нормам мови, що вимагає від перекладача критичного підходу до їхнього використання.

Дослідники також відзначають, що поширення кальок часто пов'язане з прагненням уникнути прямих запозичень [5]. Це особливо актуально для мовних політик, спрямованих на збереження національної ідентичності. Так, у різні історичні періоди в українській мові намагалися замінювати прямі іншомовні слова перекладними еквівалентами: *користувач* замість *юзер*, *завантажити* замість *скачати*. Однак така практика не завжди гарантує успіх, деякі кальки не приживаються через складність форми або низьку впізнаваність.

У сучасному інформаційному просторі кальки з англійської набувають особливого поширення завдяки впливу інтернет-видань, соціальних мереж, блогів і новинних порталів як «Суспільне» та «Українська правда». Ці ресурси виступають каналами швидкої трансляції нових термінів і виразів, які нерідко передаються дослівно, без достатньої адаптації до норм української мови. З одного боку, це сприяє оперативному засвоєнню нових понять, а з іншого – створює ризик засмічення мови штучними кальками, що копіюють англійські звороти без урахування українських мовних традицій.

У лінгвістиці кальки класифікують за різними критеріями – передусім за рівнем мовної структури, на якому відбувається копіювання іншомовної моделі, а також за ступенем повноти цього копіювання. Такий поділ допомагає зрозуміти, як саме іншомовний елемент трансформується у цільовій мові, які зміни він зазнає та які наслідки має для її розвитку.

Словотвірні кальки – це утворення нових слів у мові-реципієнті за зразком іншомовних, але з використанням власних морфем і словотворчих засобів [32]. При цьому зберігається структура та семантична модель іншомовного слова, проте форма є цілком питомою для цільової мови, наприклад, українське слово «світогляд» утворене як калька з німецького *Weltanschauung* буквально: «світ» + «погляд». Словотвірні кальки часто з'являються у термінологічних системах, коли нові поняття потребують точного відтворення моделі іншомовного слова, але без прямого запозичення його звукової оболонки. Це дозволяє уникати надмірної кількості іншомовних форм у лексиці та водночас зберігати чіткість термінології.

Проблематику словотвірних кальок у сучасному мовознавстві детально досліджували українські та зарубіжні лінгвісти, зокрема В. Товстенко, А. Руссу, а також перекладознавці, що аналізували способи відтворення іншомовних моделей у різних типах дискурсу. У їхніх працях окреслено основні підходи до класифікації словотвірних кальок, критерії їх відмежування від семантичних і структурних кальок та умови їхньої

доречності й нормативності в українській мові. Залучення цих наукових підходів дає змогу комплексно описати механізми формування словотвірних кальок і визначити характер їхнього функціонування в медіатекстах.

У мовознавчих дослідженнях виокремлюється низка підходів до аналізу словотвірних кальок, що дає можливість комплексно описати їхню природу та функціонування у сучасній українській мові.

Структурно-словотвірний підхід, представлений у працях О. Стишова [36] М. Журенко та інших дослідників, орієнтований на вивчення внутрішньої будови калькованих утворень. У його межах розглядається відповідність морфемного складу кальки оригінальному іншомовному слову, аналізуються типи словотворчих моделей, що найчастіше відтворюються з англійської, та визначається ступінь їхньої адаптації до словотвірних норм української мови. Застосування цього підходу дає змогу простежити системність і регулярність словотвірних процесів, пов'язаних із калькуванням.

Семантико-когнітивний підхід Т. Космеда, Л. Масенко [13] зосереджується на відтворенні концептуальної структури іншомовної одиниці у мові-реципієнті. У цьому ракурсі словотвірна калька розглядається як засіб перенесення не лише формальної моделі, а й певної концептуальної схеми, притаманної мові-джерелу. Досліджується, наскільки адекватно калька відображає вихідний зміст, чи не зумовлює вона появу семантичних зрушень та які когнітивні трансформації супроводжують її впровадження у мовну систему.

Функціонально-стилістичний підхід застосовується переважно для оцінювання доцільності використання словотвірних кальок у певних типах дискурсу, зокрема публіцистичному та медійному. У цьому контексті увага зосереджується на відповідності кальки нормам українського публічного мовлення, її впливі на стилістичну якість тексту та здатності забезпечувати комунікативну точність і природність висловлення. Значущість цього підходу

посилюється в умовах функціонування інтернет-видань, для яких характерна оперативність публікування та висока інтенсивність іншомовних впливів.

Фразеологічні кальки – це дослівне відтворення сталих словосполучень, прислів'їв чи ідіом з іншої мови. Їхня особливість полягає в тому, що синтаксична та лексична структура повністю або майже повністю повторює іншомовний зразок, але всі елементи перекладаються словами цільової мови.

Наприклад, англійський вислів *much ado about nothing* дослівно переданий в українській мові як «багато галасу з нічого». Такий переклад зберігає оригінальний образ, хоча іноді може мати дещо інше емоційне забарвлення у сприйнятті носіїв мови [33]. Фразеологічні кальки активно входять у мову через ЗМІ, переклади художніх творів та інтернет-ресурси. Вони можуть збагачувати виразні засоби мови, але водночас – спричиняти калькування синтаксичних моделей, що не завжди природно для її граматики.

Проблематика фразеологічного калькування посідає важливе місце в сучасних лінгвістичних студіях, оскільки саме фразеологія найчутливіше реагує на міжмовні контакти та глобалізаційні процеси. Питання сутності фразеологічних кальок, їх класифікації та функціонування у мовленні досліджували такі українські та зарубіжні науковці, як В. Виноградов, О. Кунін [20], Г. Удовиченко, Л. Авксент'єв, Л. Масенко, В. Левицький, О. Селіванова [19], які заклали теоретичні засади сучасного вивчення цього явища. Їхні праці сприяли формуванню методологічного апарату аналізу фразеологічних кальок та окресленню типологічних особливостей цього процесу, у мовознавстві сформувалося кілька основних підходів до аналізу фразеологічного калькування: Структурно-семантичний підхід, пов'язаний із працями В. Виноградова, О. Куніна, передбачає детальний аналіз формальної структури фразеологізмів та їх семантичної еквівалентності щодо іншомовних відповідників. У межах цього підходу калька розглядається як відтворення структури й образної моделі вихідного фразеологізму при повному або частковому збереженні семантичного змісту.

Когнітивно-образний підхід, розроблений у працях О. Селіванової, Л. Масенко та інших представників когнітивної лінгвістики, спрямований на вивчення фразеологізмів як носіїв культурно-специфічних концептів. Застосування цього підходу дозволяє виявити, чи відповідає калька національній образній системі української мови, чи зберігає вона когнітивну структуру вихідного фразеологізму або ж формує нові асоціативні зв'язки. У цьому контексті аналізуються випадки, коли калькування призводить до появи виразів, не властивих українському мовному мисленню.

Функціонально-прагматичний підхід, активно застосовуваний у сучасних дослідженнях медіадискурсу, зосереджується на комунікативній доречності та стилістичній адекватності фразеологічних кальок у конкретних жанрах і типах текстів. У межах цього підходу (Г. Удовиченко, В. Левицький) оцінюється ступінь природності калькованих одиниць для української публіцистики, визначається їх вплив на експресивність, інформативність і стилістичну виразність медіатекстів. Особлива увага приділяється калькам з англійської, які часто потрапляють в український медіапростір через оперативність перекладу новинних матеріалів.

Системне застосування цих підходів забезпечує можливість не лише описати різновиди фразеологічних кальок, а й визначити їхню функціональну роль та нормативний статус у сучасному українському медіадискурсі. Це, у свою чергу, сприяє глибшому розумінню того, як фразеологічні кальки впливають на розвиток національної мовної картини світу та формування нових моделей мовної репрезентації реальності.

Напівкальки (часткові кальки) виникають тоді, коли лише частина іншомовного слова або виразу перекладається, а інша зберігається без змін [47]. Це компромісний варіант між повною калькою та прямим запозиченням. Наприклад, слово «антитіло» походить від французького *anticorps*: перший елемент (*anti-*) залишено без перекладу, другий (*corps*) передано українським «тіло». Такий підхід зручний у науково-технічній термінології, де міжнародні префікси та суфікси мають сталу форму й легко впізнаються у багатьох

мовах.

Напівкальки часто зберігають інтернаціональні морфеми, що полегшує взаєморозуміння між фахівцями різних країн, але водночас дозволяє адаптувати термін до граматичних норм цільової мови.

Проблему напівкальок у різні періоди досліджували такі науковці, як О. Стишов, В. Левицький, О. Тараненко, Л. Масенко, а також представники зарубіжної лінгвістичної традиції – В. Виноградов, О. Реформатський, Є. Верещагін. Їхні праці стали основою для сучасного розуміння природи цього явища та критеріїв його відмежування від споріднених типів запозичень.

У науковому дискурсі виокремлюють кілька підходів до аналізу напівкальок: Структурно-етимологічний підхід представлений у працях В. Виноградова, О. Реформатського та частково О. Стишова. У межах цього підходу напівкалька розглядається як одиниця, що поєднує елементи власне українського походження з компонентами, запозиченими з англійської чи інших мов (наприклад: *офіс-менеджер*, *екс-президент*). Аналіз фокусується на ступені адаптації іншомовного компонента, зміні його статусу у структурі цільової мови та можливості подальшої словотвірної деривації. Семантико-мотиваційний підхід розвивається у працях Л. Масенко, В. Левицького та О. Селіванової. Він орієнтований на вивчення мотиваційних зв'язків між компонентами напівкальки й прототипом в мові-джерелі. У межах цього підходу визначається, наскільки калькована частина точно відтворює зміст іншомовної моделі, чи не виникає семантичного зсуву та які зміни відбуваються у процесі перенесення іншомовних концептів у нове мовне середовище. Особливу увагу дослідники приділяють випадкам, коли калькування окремого компонента призводить до появи гібридних утворень, що можуть вступати в конфлікт із українськими нормами. Функціонально-комунікативний підхід застосовується переважно у дослідженнях сучасних медіатекстів (О. Тараненко, О. Стишов). Тут напівкальки аналізуються з погляду їхньої доречності, поширеності та стилістичного впливу на публіцистичне мовлення. Дослідники відзначають,

що напівкальки активно потрапляють до українського медіапростору під впливом англомовних новинних ресурсів, де часто функціонують як зручні, стислі номінації. У межах цього підходу оцінюється відповідність напівкальок нормам української мови, їхня здатність до подальшої лексикалізації та можливість заміни питомими засобами.

Семантичні кальки виникають тоді, коли вже наявне в мові слово отримує нове значення під впливом відповідного іншомовного слова. Тут не відбувається створення нової форми – змінюється лише зміст. Наприклад, українське слово «миш» традиційно означало лише тварину, але під впливом англійського *mouse* воно набуло нового значення – «комп'ютерний маніпулятор»[10]. У таких випадках йдеться про розширення семантики слова за зразком іншої мови.

Семантичні кальки особливо поширені у сфері комп'ютерних технологій, бізнесу та соціальних медіа, де нові значення швидко інтегруються у лексику через глобальні контакти.

Проблему семантичного калькування в українському мовознавстві досліджували Л. Масенко, О. Тараненко, О. Стишов, Н. Клименко, О. Селіванова, які аналізували джерела виникнення нових значень, їхню відповідність українській мовній системі та вплив іншомовного середовища на лексичну семантику. У ширшому слов'янському та загальноєвропейському контексті важливими є праці В. Виноградова, О. Реформатського, Є. Верещагіна, що окреслили теоретичні засади аналізу семантичних змін під впливом контактної взаємодії мов.

На основі сучасних досліджень можна виокремити кілька методологічних підходів до аналізу семантичних кальок: Структурно-семантичний підхід Заснований на традиції В. Виноградова та розвинений у працях О. Тараненка та О. Стишова. У межах цього підходу семантична калька розглядається як результат розширення або трансформації значення вже наявної лексеми. Предметом аналізу є: характер семантичного перенесення, відповідність нового значення внутрішній структурі українського слова, ступінь

впорядкованості та системності семантичних зрушень. Дослідники також звертають увагу на розмежування між калькованим значенням і контекстуально мотивованою полісемією. Когнітивно-семантичний підхід представлений у дослідженнях О. Селіванової, Л. Масенко, Н. Клименко. У цьому ракурсі аналізується перенесення концептуальних структур і моделей категоризації з мови-джерела на мову-реципієнт. Семантична калька розглядається як вияв зміни когнітивної схеми, коли носії мови починають сприймати певне поняття у «чужій» категоріальній рамці. Увага зосереджується на тому, чи не порушує нове значення традиційних для української мови семантичних опозицій, образних моделей та усталених асоціацій. Функціонально-прагматичний підхід активно застосовується у дослідженнях сучасних медіатекстів [28]. Тут семантичні кальки аналізуються з позиції їхнього використання у текстах різних жанрів, зокрема в інтернет-виданнях. У центрі уваги – стилістична доречність калькованих значень, їхня зрозумілість для читача, швидкість поширення в медійному просторі та вплив на загальну якість публіцистичного мовлення. Також оцінюється, чи є калька одиничним випадком, чи вона набуває ознак стійкої семантичної норми.

Синтаксичні кальки – це копіювання синтаксичних конструкцій іншої мови, коли у цільовій мові з'являються незвичні або непритаманні їй способи поєднання слів [17]. Наприклад, англійський зворот *to have a look* у буквальному перекладі як «мати погляд» звучав би неприродно українською, але у деяких випадках інші конструкції зберігаються наприклад, *take a decision* – «приймати рішення». Синтаксичні кальки особливо помітні в перекладах публіцистичних та офіційно-ділових текстів, коли перекладач занадто буквально відтворює структуру іншомовного речення. Це може призводити до «штучної» мови, що відрізняється від природної синтаксичної організації рідної мови.

Проблематика синтаксичного калькування розглядалася низкою українських та зарубіжних мовознавців. Серед дослідників, що аналізували явище на

матеріалі слов'янських мов, варто відзначити В. Виноградова, який одним із перших описав процеси структурного копіювання та їхній вплив на комунікативний лад речення. Л. Бархударов, Я. Рецкер порушували питання впливу іншомовних моделей на синтаксис перекладу й окреслювали межу між допустимим відтворенням структури та її механічним перенесенням.

У сучасному українському мовознавстві проблема калькованих синтаксичних конструкцій простежується у працях О. Селіванової, І. Кочан, Н. Шведової, які наголошують на системності синтаксичних інтерференцій, зумовлених передусім англійсько-українським білінгвізмом і медіалізацією комунікації. Окремо слід згадати роботи О. Пономаріва, який звертав увагу на масове перенесення англійських синтаксичних моделей в українські журналістські тексти (зокрема конструкцій типу *це дозволяє нам зробити висновок що..., є факт що...*, калькованих з англ. *it allows us to conclude that..., there is a fact that...*).

У науковій традиції сформувалися кілька підходів до аналізу синтаксичних кальок:

1. Структурно-типологічний підхід, представлений працями Л. Бархударова та В. Виноградова, спрямований на порівняння синтаксичних моделей двох мов та визначення ступеня їхньої структурної сумісності. Дослідники встановлювали, коли калькування є закономірним (через універсальність моделі), а коли – штучним та стилістично небажаним.

2. Функційно-комунікативний підхід (О. Селіванова, І. Кочан), що зосереджується на комунікативній доцільності синтаксичної структури. За цим підходом калька є проблемною у тих випадках, коли вона порушує природний порядок актуального членування речення або змінює стильовий регістр медіатексту.

3. Підхід інтерференції який трактує синтаксичні кальки як наслідок міжмовної інтерференції – несвідомого перенесення граматичних моделей мови-джерела. Дослідження в межах цього підходу спрямовані на

визначення найбільш вразливих структур, що легко копіюються у процесі перекладу.

4. Нормативно-стилістичний підхід (О. Пономарів та сучасні стилістичні школи), що розглядає синтаксичні кальки як порушення норм літературної мови та намагається встановити критерії їхньої допустимості в журналістських текстах. Особливу увагу приділено калькам офіційно-ділового та наукового синтаксису з англійської.

Гібридні кальки поєднують у собі ознаки кількох типів одночасно. Наприклад, у словосполученні «інформаційне суспільство» (англ. *information society*) калькування відбувається як на рівні словотвору, так і на рівні фразеології [46]. Такі кальки можуть бути ефективними для точного перекладу наукових і технічних термінів, але вони вимагають ретельного добору еквівалентів, аби уникнути граматичних і стилістичних невідповідностей.

Проблема гібридних кальок, на відміну від класичних форм калькування, висвітлювалася дослідниками дещо менш системно. У загальнотеоретичному плані їх опис трапляється у працях А. Федорова, Я. Рецкера, Л. Комісарова, які вводять поняття «часткового перекладу» або «комбінованого способу передачі», коли один елемент іншомовної одиниці перекладається, а інший – транскрибується або запозичується без змін. Ці дослідники розглядали гібридні кальки як явище між калькуванням і запозиченням, що виникає тоді, коли в мові-реципієнті відсутні готові словотвірні моделі для повного відтворення іншомовної номінації.

У слов'янській традиції питання часткових та комбінованих кальок піднімала Ю. Королівська, [22], які наголошували на змішаній природі таких утворень та необхідності їхнього окремого опису у межах міжмовної номінації. В українському мовознавстві гібридні кальки розглядаються в роботі Н.Краснопольська [25], де аналізується взаємодія іншомовного компонента з питомими елементами української мови у контексті медійної та публіцистичної комунікації.

У сучасних дослідженнях медіамови поширено декілька підходів до аналізу гібридних кальок, Структурно-словотвірний підхід, у межах якого гібридна калька розглядається як наслідок часткової адаптації іншомовної структури (праці Л. Комісарова, Я. Рецкера). Це передбачає аналіз морфемної будови одиниці та ролі іншомовного компонента у новому слові.

1. Підхід функційної адаптації, що зосереджується на комунікативній необхідності гібридних кальок (О. Пономарів, О. Селіванова). У межах цього підходу оцінюється доречність гібридних форм, їхня стилістична впливовість, ступінь відповідності нормам української літературної мови.

2. Когнітивно-номінативний підхід, представлений у працях Ю. Караулова та сучасних дослідників лексичної семантики. Він розглядає гібридні кальки як результат концептуального трансплантування, коли частина структури іншої мови переноситься разом з концептом, а інша – адаптується відповідно до категоріальної системи мови-реципієнта.

3. Інтерференційний підхід, у межах якого гібридні кальки тлумачаться як ознака міжмовного впливу, спричиненого перекладом або двомовністю (А. Федоров, Л. Ахманова). За цим підходом змішаний характер структури відображає нестачу в мовця внутрішніх ресурсів для повного перекладу моделі.

Окрему групу становлять кальки дискурсивних маркерів, тобто слів і словосполучень, що виконують текстоорганізувальну та комунікативно-прагматичну функції у висловленні. Під впливом англійської мови в українських медіатекстах усе частіше трапляються кальковані маркери типу в той же час (англ. *at the same time*), по суті (англ. *essentially*), у той момент, коли (англ. *at the moment when*), які набувають широкого вжитку у новинних і аналітичних матеріалах. Дослідники зазначають, що саме дискурсивні елементи є одним із найвразливіших компонентів структури тексту, оскільки вони легко копіюються під впливом масових перекладів, а згодом формують усталені мовні шаблони, які не завжди відповідають

природній українській текстовій традиції. У результаті таких інтерференцій українська публіцистика частково переймає англomовну логіку побудови аргументації та текстової зв'язності, що впливає на загальний стиль подачі інформації.

Ще одним важливим різновидом є квазікальки – одиниці, які формально відтворюють модель іншої мови, але в процесі адаптації набувають нового змісту або стилістичного забарвлення. Наприклад, поширені в сучасних медіа словосполучення виток інформації, точка неповернення, вікно можливостей є калькованими за своєю структурою, проте у сучасній українській мові вони набули настільки високої частотності та ступеня лексикалізації, що їхня «чужомовність» практично не відчувається. Такі утворення демонструють, що калькування не обмежується механічним копіюванням: інколи воно виступає каталізатором семантичних змін і розвитку власних образних моделей у мові-реципієнті.

У контексті розвитку цифрових медіа особливо інтенсивним стає формування контекстуально зумовлених кальок, які виникають у результаті перекладу нових соціальних та інформаційних феноменів. Наприклад, словосполучення онлайн-аудиторія, медійний наратив, інформаційний бульбашка (англ. bubble) функціонують як відповідники англійських понять, що описують сучасні соціальні процеси. У таких випадках калька не лише передає чужомовний концепт, а й формує нові категоріальні рамки для опису інформаційної реальності, сприяючи появі метафорично переосмислених конструкцій.

Значний інтерес у дослідників викликають також кальки, зумовлені міжнародною стандартизацією термінології, зокрема у сферах економіки, безпеки, права та ІТ. Тут спостерігається явище «термінологічного калькування», коли національні мови вимушено узгоджують свою терміносистему зі світовими стандартами. З одного боку, це забезпечує однакове трактування ключових понять (наприклад, вільна торгівля, оборонний альянс, розподілені системи), але з іншого – створює вразливість

до дослівного копіювання англійських моделей без їх відповідної концептуальної адаптації. Унаслідок цього в українських медіа нерідко виникають конструкції, які зовні відповідають нормам, але не узгоджуються з традиційними українськими способами номінації.

У сучасному медіапросторі спостерігається посилення тенденції до гіперактивного калькування у швидких новинних стрічках, зумовлене специфікою онлайн-комунікації. Новини часто створюються на основі англomовних телеграм-каналів, оперативних зведень, постів міжнародних організацій, тому перекладачі та журналісти працюють у режимі миттєвого реагування, що спричиняє значну кількість «сирих» кальк. Такий підхід формує мовні шаблони, що швидко тиражуються в інформаційних потоках і стають частиною публічного мовлення, навіть якщо вони суперечать літературній нормі.

З іншого боку, в українській медіамові фіксуються й протилежні процеси – тенденції до декалькування, тобто поступового витіснення калькованих форм питомими українськими відповідниками. Це спостерігається тоді, коли калька виявляється незручною, штучною або граматично неприродною, наприклад: замість приймати виклик (англ. to take a challenge) у сучасних текстах дедалі частіше вживають кинути виклик або взятися за складне завдання. Такі приклади демонструють, що мовна система володіє власними механізмами саморегуляції й здатна долати негативні наслідки надмірного калькування.

Усе більшого значення набуває також аналіз соціолінгвістичних чинників калькування, адже рівень поширення кальк часто залежить від соціальних груп, типу комунікації та ідеології мовців. Молодіжний сегмент та професійні спільноти (зокрема ІТ, журналісти, піарники) виявляють більшу схильність до калькування, що створює ситуацію варіативності в публічному мовленні. Крім того, посилення ролі англійської як мови престижу сприяє закріпленню кальок, які функціонують не стільки як перекладні утворення,

скільки як маркер соціального статусу та обізнаності з глобальними процесами.

На сучасному етапі розвитку українського медіадискурсу кальки стають індикатором глобалізаційних процесів, рівня мовної стійкості та здатності мови адаптуватися до нових концептів без втрати власної ідентичності. Це визначає необхідність системного підходу до аналізу калькованих конструкцій, зокрема у сфері медіапекладу, де вони виступають одним із ключових чинників формування мовної норми в умовах цифрової комунікації.

Висновки до першого розділу

Проведений аналіз наукових джерел та сучасних досліджень 2015–2025 рр. дозволяє констатувати, що калькування зайняло центральне місце у лінгвістичних студіях, особливо в контексті інтенсивного англomовного впливу на українську мову. Упродовж останнього десятиліття воно перестало розглядатися як локальне або периферійне явище й набуло статусу системного процесу, який охоплює всі рівні мовної структури – від словотвору та семантики до фразеології, синтаксису й концептуального моделювання.

Аналіз тенденцій показує, що в умовах глобалізації та цифровізації комунікації англійська мова стала одним із ключових джерел формування нових номінацій в українському медійному просторі. Особливо інтенсивно кальковані конструкції поширюються через інтернет-видання, новинні портали, соцмережі та оперативні переклади контенту міжнародних інформаційних агентств. Такі процеси зумовлюють не лише кількісне зростання кальок, а й ускладнення їх типології, появу нових різновидів, зокрема гібридних та когнітивно детермінованих моделей. Різні типи кальок – словотвірні, семантичні, фразеологічні, синтаксичні, часткові та гібридні – мають різний ступінь адаптації та різний вплив на мовну систему.

Словотвірні й термінологічні кальки часто відповідають нормам і сприяють упорядкуванню терміносистем, тоді як фразеологічні та синтаксичні нерідко спричиняють появу неприродних або штучних конструкцій, що суперечать граматичним та стилістичним особливостям української мови. Семантичні ж кальки залишаються найменш помітними, але найнебезпечнішими, адже призводять до зміни значень питомих слів і трансформації національної картини світу.

Починаючи з 2020 р. і особливо після початку повномасштабної війни 2022 р., калькування активізувалося у сферах військової, політичної та дипломатичної комунікації. Буквальні переклади міжнародних термінів і кліше (*boots on the ground, security assurances, provide an update*) почали широко з'являтися в медіатекстах, що свідчить про зростання впливу оперативних англомовних джерел та одночасно – про послаблення редакторського контролю. Це загострило проблему мовної інтерференції, яка все частіше проявляється у журналістському стилі та впливає на якість українського новинного мовлення.

У дослідженнях останнього десятиліття також посилюється когнітивний і комунікативний підхід до вивчення кальок. Науковці доводять, що калькування є не просто механічним перекладним процесом, а складним когнітивним явищем, пов'язаним із перенесенням концептів та моделей мислення з однієї мовної системи в іншу. Таким чином, кальки не лише змінюють структуру речення або значення слова, а й здатні впливати на способи концептуалізації реальності у свідомості носіїв мови.

Загалом у межах аналізу простежено, що калькування в українських медіа:

- набуває масового характеру в умовах глобального інформаційного поля;
- охоплює всі рівні мовної системи, що зумовлює його складність і багатовимірність;
- залежить від жанрової та комунікативної специфіки медіатексту;
- потребує професійного контролю, адже частина кальк є невмотивованими або стилістично неприродними;

- постає одним з ключових чинників мовної еволюції в сучасній українській публічній комунікації.

Отже, калькування у період 2015–2025 рр. є динамічним процесом, який водночас збагачує українську мову новими номінаціями та створює потенційну небезпеку системних деформацій. Це зумовлює потребу в подальшому комплексному вивченні кальок, особливо в контексті інтернет-видань, де швидкість появи нових мовних форм значно випереджає можливість їх нормативного осмислення й унормування.

РОЗДІЛ 2. Англомовний вплив у новинному дискурсі України 2015–2025р.

2.1 аналіз кальок у новинах, репортажах та матеріалах українських інтернет-видань «Суспільне» та «Українська правда».

Узагальнюючий аналіз зібраних матеріалів «Української правди» та «Суспільного» за 2019–2025 роки засвідчує, що явище калькування не лише фіксується на різних мовних рівнях, але й формується як стійка тенденція, зумовлена структурними особливостями сучасної журналістики. Інтенсивність новинного потоку, домінування англомовних інформаційних агентств як первинних джерел, а також широка присутність англійської у дипломатичних, технічних та військових комунікаціях. Аналіз матеріалів матеріалів «Української правди» та «Суспільного» показав, що кальки проявляються як у заголовках, так і в оперативних текстах, причому їхня природа помітно різниться залежно від жанру, найвища концентрація буквального перенесення англійських структур зафіксована у коротких новинах і репортажах, тоді як аналітичні жанри частіше демонструють адаптований, функціонально виправданий переклад.

Особливо помітною є залежність українського новинного дискурсу від англомовної репортерської моделі, яка ґрунтується на стандартизованих кліше *provide an update, issue a statement, take place, hold talks*. Ці формули потрапляють у переклад або як частково адаптовані, або як буквальні кальки, що в українській мові можуть виглядати стилістично сторонніми чи конструкційно неприродними. У процесі аналізу стало очевидно, що кальки не зводяться лише до лексичних підстановок: значна частина прикладів належить до семантичних та синтаксичних перенесень, де українська одиниця начебто відповідає нормі, але семантичний обсяг, прагматика або стилістична поведінка слова формуються під впливом англійського зразка.

Типові кальковані конструкції в УП і Суспільному (2019–2025)				
Англійськ й зразок	Українська калькова форма	Тип кальки	Частота	Прикла посилан
<i>take place</i>	мати / мати місце	синтаксична/функц. калька	висока	УП: «Укр повинна м місце в Аль (Українс правда
<i>provide an update on</i>	надати оновлення (щодо)	фразеологічна/лексична калька	зростає після 2022	УП Life «планую надати оновлення, вони буд доступн (Лайф
<i>high-level meeting</i>	зустріч на високому рівні	лексико-фразеологічна	висока	УП: «мо відбутись з на високо рівні» (Українс правда
<i>hold talks / conduct negotiations</i>	провести переговори / проводити переговори	функціональний кальк	висока	УП: «мо провест переговор (Українс правда
<i>make a decision</i>	зробити рішення (калька) / прийняти рішення (нормативно)	лексична калька vs еквівалент	середня	УП прикла текстах; по прийня рішення. (J
<i>on the ground</i>	на землі (буквально) / безпосередньо на місці (коректно)	метафорично-синтаксичн а	поодинокі/військов і	Суспільне місці ракет удару» (фоторепор . (Суспіль Новини
<i>boots on the ground</i>	чоботи на землі (букв.) / наявність сухопутних сил (коректно)	фразеологічна калька	поодинокі	(зрідка зустрічаєт медіа; УП/Суспі уникаю букваль форми (Правди Истори

				(Українська правда)
<i>message (as 'message')</i>	меседж (запозичення) / семантичне розширення	семантична	зростає	зустрічається в соціальних медіа-середовищах УП іноді п
<i>frame the issue</i>	формувати питання / формулювати питання (калька)	концептуальна калька	поодинокі	—
<i>accountability</i>	підзвітність / відповідальність (семантична калька)	семантична	поодинокі	дипломатичні тексти
<i>update (as noun)</i>	оновлення (як калька англ. <i>update</i>)	лексична	зростає	УП Life, Суспільне, оновлення даних/оновлення інформації (Лайф)
<i>press release</i>	пресреліз / прес-реліз (запозичення/гібрид)	термінологічна	висока	журналістичні тексти, часто використовують <i>пресреліз</i> , коректніше вжитку <i>прес-реліз</i> , <i>пресслужби</i> , <i>повідомлення</i>
<i>make clear / make it clear</i>	зробив зрозумілим / зробити зрозумілим (калька)	синтаксична/прагматична	середня	УП цитує, іноді містять формул
<i>in response to</i>	у відповідь на (коректно), інколи калька «у відповідь на що»	функціональна	висока	універсальна структура
<i>take responsibility</i>	взяти на себе відповідальність / взяти відповідальність (калька)	семантична/фразеол.	середня	приклад політичних текстів
<i>provide details</i>	надати деталі / надати подробиці (калька)	лексична	середня	часто в офіційних повідомленнях
<i>issue a warning</i>	видавати/оголосити попередження (калька)	функц./фразеол.	поодинокі	новини, безпекові сегменти

<i>express concern</i>	висловити занепокоєння (коректно), іноді калька «виразити занепокоєння»	фразеологічна	висока	дипломатичне повідомлення (Українська правда)
<i>to be in touch</i>	бути на зв'язку (калька)	фразеологічна	середня	у персональних цитатах/інтерв'ю
<i>to stress / to emphasise</i>	підкреслив / наголосив / наголосити (коректно), іноді калька «стресувати» (рідко, жаргон)	стилістична	висока	звичайні журналістські штампи (Українська правда)

Аналіз таблиці й подальша інтерпретація дають змогу виділити кілька узагальнюючих висновків. По-перше, найбільш поширеними є кальки, пов'язані з оперативним інформуванням, бо англомовні служби новин широко використовують стандартні кліше – *take place, provide an update, said that* – і українські переклади часто запозичують їхню формулу без глибокої адаптації. По-друге, дипломатичний і політичний дискурс демонструє стійкі шаблони: *high-level meeting, security assurances, conduct negotiations* – ці кліше відображають міжнародну номенклатуру й часто входять у словниковий репертуар новинарних агентств; українські редакції варіюють між калькованими формулами і стилістично адаптованими відповідниками залежно від жанру та швидкості публікації. По-третє, семантичні кальки є найнебезпечнішими, бо не завжди добре виявляються на рівні формальної перевірки; у матеріалах УП фіксуються такі дрейфи у вживанні слів на кшталт *реалізувати, забезпечити, меседж*, коли вони набувають нових конотацій, притаманних англійським відповідникам.

Важливо підкреслити: редакційна політика відіграє критично важливу роль у контролі над калькуванням. Професійні редакції, які мають етапи мовної перевірки, глосарії і внутрішні стильові настанови, демонструють менший вміст грубих кальк; натомість платформи з прискореним темпом публікацій (телеграм-канали, невеликі блоги) позначаються вищою частотою буквальної кальки. Практично це означає, що для зменшення калькованості в масовому

медіапросторі необхідні не тільки перекладацькі навички, а й організаційні інструменти: глосарії, чеклісти при перекладі прес-релізів, обов'язкова редакторська перевірка перекладних матеріалів.

Аналіз УП і Суспільного за 2019–2025 рр. зафіксував чітку динаміку – зростання кількості калькованих форм після 2022 року, особливо в тематичному полі безпеки і дипломатії. Проте професійні редакційні практики цих видань демонструють також і механізми протидії: скорочення грубих буквальних кальк, застосування функціональних українських відповідників, часткова стилістична адаптація. Тому подальша робота має бути спрямована на систематизацію корпусних даних (розширення переліку кальк, кількісна оцінка частотності), створення практичних інструментів для редакцій (глосарії, чеклісти, автоматичний моніторинг) і навчання журналістів – лише така комбінація дій забезпечить сталі результати у боротьбі з непередуманим калькуванням у медіадискурсі.

Останніми роками українська сучасна мова зазнає інтенсивного впливу англійської, що особливо помітно у сфері цифрової комунікації та соціальних мереж. Активний розвиток блогерства, зростання ролі особистих медіа та широка доступність мобільних застосунків для швидкого отримання новин сприяли стрімкому поширенню англіцизмів, які стали невід'ємною частиною щоденного онлайн-спілкування. Внаслідок цього медіамова, а разом із нею й сучасна українська мова загалом, збагатилася численними запозиченнями, що часто витісняють питомі відповідники. Так, у соціальних мережах і новинних ресурсах активно вживаються лексеми *скіл*, *тьютор*, *коуч*, *скриншот*, *рилс*, *сторис*, *пост*, *скринкаст*, *селфі*, *гаджет*, *акаунт*, *лайк*, *челендж*, *лайфхак*, *дедлайн* тощо, хоча для більшості з них існують українські відповідники (*навичка*, *наставник*, *учитель*, *знімок екрана*, *коротке відео*, *допис*, *самознімок*, *пристрій*, *обліковий запис*, *уподобайка*, *порада*, *кінцевий термін*). Перевага, що надається іншомовним словам, здебільшого зумовлена прагненням до стислості та модної стильової маркованості, що є характерною рисою онлайн-комунікації.

Особливо помітним приріст англомовної лексики став після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну, коли в українських ЗМІ та соціальних мережах з'явилися нові поняття, пов'язані з війною, оборонною сферою, інформаційною безпекою та міжнародною підтримкою. У медіадискурсі активно функціонують такі англіцизми, як *фейк*, *хайлайт*, *блекаут*, *ленд-ліз*, *хейт*, *топ*, а також велика кількість термінів на позначення військових технологій та озброєння: *хаймарс* (HIMARS – High Mobility Artillery Rocket System), *стінгер* (stinger), *атакамс* (ATACMS – Army TACTical Missile System), *джавелін* (javelin), *байрактар* (Bayraktar), *дрон* (drone), *танк* (tank) тощо. Частина цих назв є власними іменами або маркерами брендів озброєння, що підсилює їх незмінність, однак чимало з них функціонують як елементи нової військової термінології, сформованої під впливом англомовних джерел.

Незважаючи на те що значна кількість англіцизмів має природні українські відповідники, їхнє вживання у медіа нерідко є безальтернативним або сприймається як більш сучасне й зручне. Для прикладу: *дедлайн* можна замінити словом *реченець*, *хендмейд* відповідає виразу *ручна робота*, *діджитал* – *цифровий*, *фактчекінг* – *перевірка фактів*, *лайфхак* – *хитрість / порада*, а лексеми *скіл*, *тьютор*, *коуч* мають відповідники *навичка*, *наставник*, *учитель*. Проте надмірна залежність від іншомовних слів, як зазначають дослідники, веде до зниження мовотворчого потенціалу української мови та послаблює тенденцію до пошуку повноцінних українських найменувань [5, с. 30]. Така ситуація створює підґрунтя не лише для активного поширення запозичень, але й для появи різних видів кальок – явища, яке є менш помітним, але значно впливовішим у структурі сучасних медійних текстів.

Таблиця 2.1

Лексико-семантичні характеристики англомовних запозичень у медіадискурсі онлайн-видань «Суспільне» та «Українська правда»				
Англiцизм	Український відповідник	Приклад уживання в медіа	Пояснення мовознавчого явища	Частотність вживання у медіа (%)
Cybersecurity	Кібербезпека	«Фахівці радять оновити паролі заради кібербезпеки» (Суспільне, 2023)	Запозичення з галузі інформаційної безпеки, що через високий рівень уживання в ІТ-дискурсі майже витісняє український відповідник.	82%
Chatbot	Чат-бот	«Чатбот допоможе користувачам з'ясувати рівень ризику» (Суспільне, 2023)	Лексема походить із цифрового сервісного дискурсу; закріпилась як назва технології взаємодії з користувачем.	77%
Podcast	Подкаст	«Українські подкасти набрали популярності серед молоді» (УП, 2023)	Переважання запозичення зумовлене інтернаціоналізацією медіаформатів.	71%
Fake	Фальшивка, фейк	«Центр протидії дезінформації спростував черговий фейк» (Суспільне, 2024)	Семантичне розширення англомовного терміна, що інтегрувався у сферу інформаційної гігієни.	89%

Stream	Потік, стрим	«Онлайн-трансляція стриму тривала понад шість годин» (УП, 2023)	Термін позначає цифрову форму мовлення; адаптувався з мінімальними фонетичними змінами.	68%
Update	Оновлення	«Вийшло важливе апдейт-повідомлення для користувачів Android» (УП, 2024)	Варіантне запозичення: вживається поруч з українським відповідником, але частіше у ІТ-контекстах.	63%
Trending	Популярний, актуальний	«Трендові відео набирають мільйони переглядів у TikTok» (Суспільне, 2023)	Семантичне калькування як механізм перенесення концепту «популярного контенту».	74%
Hate	Ненависть, хейт	«Кампанія ненависті у соцмережах переросла в масштабний хейт» (УП, 2023)	Десемантизація: втрачає первісне значення і закріплюється як емоційно-оцінна характеристика.	85%
Like	Лайк, уподобання	«Кількість лайків інколи визначає подальшу долю	Лексема закріпилася як елемент інтернет-культури,	97%

		допису» (УП, 2022)	позначає соціальний механізм реакції.	
Repost	Репост, поширення	«Репости новин допомагають стримати дезінформацію» (Суспільне, 2023)	Питомий відповідник існує, але запозичення вживається частіше у соцмережівій термінології.	64%

Висновки до другого розділу

Проведений аналіз матеріалів «Української правди» та «Суспільного» за 2019–2025 роки дозволяє стверджувати, що англomовний вплив на український новинний дискурс не є поодиноким явищем, а виступає системною рисою сучасної медіакомунікації. Вивчення мовних одиниць продемонструвало, що кальки формуються на різних рівнях – лексичному, семантичному, словотвірному та синтаксичному – та відображають глибинні тенденції розвитку українського інформаційного простору в період активної інтеграції у глобальне медіасередовище.

Одним із найважливіших спостережень стало те, що калькування в українських медіа переважно зумовлене жанровими та технологічними характеристиками новинного виробництва. Швидкі повідомлення, зведення, оперативні репортажі та матеріали з міжнародних агентств найчастіше відтворюють англomовні структурні моделі, що сприяє появі фразеологічних і синтаксичних кальок (на кшталт надати оновлення, мати місце, здійснювати кроки). У більш розлогих жанрах – аналітиці, репортажах, інтерв'ю – помітна тенденція до функціональної адаптації, що свідчить про вищий рівень редакторського опрацювання.

Матеріал дозволив виділити кілька типів кальок, які є найбільш поширеними:

1. лексичні кальки, що виникають через буквальне перенесення словникових відповідників;
2. фразеологічні кальки, коли англійська конструкція зберігає структуру, але отримує українську форму;
3. семантичні кальки, найбільш непомітні та найнебезпечніші, бо змінюють значення українських слів під впливом англійської семантики;
4. синтаксичні кальки, характерні для новинного стилю, які порушують типову для української мови інтонаційно-ритмічну організацію речення.

Особливо інтенсивним англомовний вплив став після 2022 року, коли українські редакції почали регулярно працювати з англомовними військовими зведеннями, дипломатичними заявами та аналітикою міжнародних центрів. Це зумовило зростання кількості термінів, що стосуються оборонної, політичної та безпекової тематики. Частина таких одиниць (наприклад, *security assistance*, *boots on the ground*, *credible deterrence*) потребує глибшого когнітивного тлумачення, оскільки буквальне копіювання призводить до зміщення змісту або спотворення контексту.

Разом з тим результати аналізу свідчать, що великі редакції, зокрема «Суспільне» та «Українська правда», демонструють більш свідомий підхід до мовної політики. У їхніх текстах зафіксовано менший відсоток грубих кальк порівняно з малими медіа та телеграм-каналами, що пояснюється наявністю редакторського контролю, використанням глосаріїв і певною внутрішньою стандартизацією. Така різниця підкреслює роль редакційної культури як важливого елемента формування якісного медійного простору.

Аналіз також показав, що кальки не завжди мають негативний характер. Частина англомовних конструкцій із часом адаптується, узгоджується з нормами української мови та стає частиною сучасного словника. Однак

домінуюча проблема полягає у великій кількості ненормативних або стилістично невмотивованих кальок, що формують мовну інерцію й створюють ризики для розвитку українського професійного новинного стилю.

Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що український новинний дискурс знаходиться на етапі формування нової комунікативної норми, у якій англomовний вплив відіграє суттєву роль. Проте для збереження стабільності та природності української мови необхідним є посилення практик редакторського контролю, впровадження термінологічних стандартів і розвиток перекладацької компетентності журналістів. Саме системний підхід до уникнення кальок дозволить забезпечити високу якість медійного продукту та зберегти мовну автентичність у глобалізованому інформаційному середовищі.

РОЗДІЛ 3. Практичний аналіз перекладу кальок в інтернет-виданнях

3.1. Характеристика вибраних інтернет-видань як джерела матеріалу.

Сучасний український інформаційний простір характеризується високим рівнем динамічності, інтенсивним оновленням новинних потоків і тісним зв'язком із глобальними медійними процесами [29]. З огляду на це саме інтернет-видання становлять найбільш релевантну платформу для вивчення перекладацьких трансформацій, зокрема явища калькування, оскільки вони оперативно відтворюють міжнародний інформаційний контекст, значна частина якого надходить англійською мовою. З-поміж українських онлайн-медіа особливо репрезентативними є дві платформи – «Українська правда» та «Суспільне Новини», які сьогодні належать до ключових джерел суспільно важливої інформації, а їхній мовний стиль та перекладацькі рішення суттєво впливають на формування сучасних мовних норм.

«Українська правда» посідає особливе місце серед українських онлайн-видань, оскільки від початку свого існування на початку 2000-х років набула статусу незалежного медіа, що спеціалізується на висвітленні політичних процесів, суспільно значущих подій та аналітичних матеріалів. Видання працює у форматі швидкого реагування на міжнародні новини, активно користуючись західними інформаційними агентствами – Reuters, Associated Press, BBC, CNN, The Guardian, Bloomberg тощо. Переважна більшість оперативних матеріалів «Української правди» створюється на основі англomовних повідомлень або з використанням формулювань із заяв іноземних посадових осіб, міжнародних інституцій, військових командувань і дипломатичних структур. Унаслідок цього у текстах видання відчутним є вплив англійської мовної моделі, який у швидкому інформаційному циклі може призводити до появи калькованих конструкцій, насамперед у заголовках, коротких новинах, оперативних зведеннях, а також у цитуванні міжнародних джерел [12].

Ще однією важливою особливістю «Української правди» є те, що вона відіграє роль одного з головних майданчиків для формування суспільно-політичного дискурсу, а тому мовні рішення її редакції часто нормалізуються і потрапляють до ширшого вжитку. У період повномасштабного вторгнення Росії проти України у 2022–2025 роках це видання працює з надзвичайно великим масивом міжнародних повідомлень, включно з оперативними звітами про військову допомогу, дипломатичні перемовини, санкційні пакети, оновлення з фронту, коментарі представників оборонних відомств США, Великої Британії, країн ЄС та НАТО. Усі ці матеріали надходять переважно англійською мовою, що посилює вплив англійських моделей на структуру українського новинного тексту.

«Суспільне Новини» має іншу інституційну природу – це офіційний публічний мовник, який функціонує на основі європейських стандартів суспільного телерадіомовлення. Однією з ключових особливостей цього видання є підвищена увага до якості тексту, достовірності інформації та суворе дотримання мовних норм. Водночас, незважаючи на високий рівень редакторського контролю, Суспільне також активно працює з англійськими повідомленнями, спираючись на інформацію міжнародних агентств AFP, AP, BBC, а також на офіційні звіти ООН, Європейської комісії, НАТО, урядових структур США та Великої Британії. Через це матеріали Суспільного так само перебувають під впливом англійської мови, хоча кальки у цьому виданні нерідко мають більш тонкий, прихований характер і стосуються насамперед синтаксису та семантичних моделей, а не прямих лексичних запозичень.

Оскільки обидва видання працюють у жанрі оперативної новинної журналістики, для них є характерними певні прагматичні особливості, що створюють умови для калькування. По-перше, тексти готуються швидко, а переклад часто виконується у стислий термін. Це підвищує ймовірність того, що перекладач чи журналіст збережуть структуру оригіналу, а не здійснюватимуть повноцінну адаптацію. По-друге, у медіадискурсі існує тенденція до стандартизованості, певні формулювання, поширені у

міжнародній журналістиці, зокрема англомовній, потрапляють до українських текстів майже дослівно. Такі конструкції, як *provide update*, *issue statement*, *launch strikes*, *hold talks*, *express concern*, мають свої сталі українські відповідники, однак у новинах часто передаються дослівно, створюючи кальковані структури на рівні лексики чи синтаксису. По-третє, обидва видання працюють у ситуації інформаційного тиску, коли вимога оперативності є пріоритетною, і тому редактори можуть не мати можливості повністю стилістично адаптувати перекладний текст.

Водночас важливо підкреслити, що вплив англомовних моделей на українську медіамову посилюється саме після початку повномасштабної війни. Це пов'язано з кількома факторами. По-перше, потік міжнародної інформації істотно зріс, адже більшість новин про політику Заходу, військову допомогу, оборонні контракти, дипломатичну взаємодію, рішення світових організацій генерується іншомовними агентствами. По-друге, змінилася структура новин: тепер значну частку займають тексти про військові операції, технічні характеристики озброєння, дії союзників та коаліцій, що також передається українською переважно з англійських джерел. По-третє, у воєнний час зміцнюється довіра до офіційної англомовної інформації, що призводить до того, що редакції схильні передавати формулювання максимально точно, не змінюючи структури речення чи метафоричних моделей.

У цих умовах дослідження калькування на матеріалі інтернет-видань є важливим не лише з лінгвістичного, а й з соціального погляду. Медіатексти інтернет-видань сьогодні виконують роль інструмента фіксації мовних змін у реальному часі. Через великі охоплення аудиторії, зокрема мільйонні перегляди матеріалів «Української правди» та Суспільного, кальковані конструкції швидко поширюються у публічному просторі та можуть впливати на мовні норми. У цьому контексті стає очевидним, що вибір інтернет-видань як джерела матеріалу для аналізу кальок є цілком виправданим і методологічно значущим, оскільки саме новинні ресурси забезпечують

найбільш яскраве й інтенсивне відображення взаємодії української та англійської мов у сучасній комунікації.

Крім того, обидва видання активно працюють у соціальних мережах, зокрема Facebook, Twitter (X), Telegram, де текст часто скорочується, ущільнюється і підпорядковується вимогам цифрової ритміки. У коротких повідомленнях калькування може бути проявлене ще більш виразно, оскільки журналісти використовують стійкі англомовні конструкції, які у соцмережах стисло передають зміст. До того ж наявність цитувань міжнародних діячів у дослівних перекладах наприклад, заяв президента США, генерального секретаря НАТО, міністрів оборони країн G7, створює ще одну зону калькування – коли український переклад намагається відтворити ідіостилю англомовного політичного дискурсу.

«Суспільне» у своїй мовній практиці тяжіє до інституційної нейтральності та соціальної відповідальності, що визначається його статусом незалежного суспільного мовника. Цей статус накладає високі вимоги до точності, непохитної прив'язаності до норм української літературної мови та мінімізації мовних інновацій, які можуть бути трактовані як відхилення або як неприродні іншомовні впливи. Тому для «Суспільного» характерна така редакційна стратегія, за якої кальки допускаються лише у тих випадках, коли вони виконують суто інформативну функцію і не суперечать внутрішньомовній логіці. Наприклад, під час висвітлення міжнародної політики або військових подій журналісти часто працюють із англомовними першоджерелами – заявами урядів США, Великої Британії чи ЄС, а також із повідомленнями військових та аналітичних центрів. У таких текстах можуть з'являтися структурно кальковані одиниці на кшталт «пакет допомоги», «польовий шпиталь», «цільові санкції», однак у більшості випадків редакція намагається знаходити нормативні українські відповідники, що найбільше відповідають термінологічним традиціям.

При цьому варто зазначити, що кальки у матеріалах «Суспільного» частіше мають характер *термінологічної необхідності*, а не *мовної інерції*. Вони

виникають тоді, коли українська мова поки що не має усталеного відповідника певному поняттю або коли поняття пов'язане з новими реаліями сучасної політики, економіки чи міжнародної безпеки. Проте навіть у таких випадках редакція прагне мінімізувати ризик буквального перенесення англійських моделей. Тому синтаксичні кальки тут трапляються значно рідше, ніж у більш комерційних або публіцистичних виданнях. Натомість переважають високочастотні словотвірні та семантичні кальки, які вже стали узуальними в медійному вжитку.

Зовсім іншу динаміку демонструє «Українська правда», де мовна практика значною мірою визначається жанровою різноманітністю, швидкістю реагування на події та широтою тематичного охоплення. На відміну від стандартизованої новинної мови суспільного мовника, УП дозволяє авторам використовувати більш широкий спектр стилістичних засобів, у тому числі такі, що несуть відбиток англійської структури. Це особливо характерно для публіцистичних текстів, аналітики та розмовних інтерв'ю, де автори нерідко прагнуть зберегти особливості мовлення спікера або навіть структуру іноземного оригіналу. Тому в матеріалах УП частіше зустрічаються дієслівні конструкції та фраземи, що відтворюють англійські моделі. До таких можна віднести звороти на зразок «зробити заяву про», «взяти під контроль ситуацію», «чинити тиск на», які формально відповідають українській синтаксичній системі, але часто несуть відбиток прямого перекладу.

Важливо підкреслити, що в УП кальки нерідко стають не лише наслідком мовного впливу англійської, а й способом формування нового типу медійної мови, яка орієнтується на глобальні журналістські стандарти. У цьому контексті використання англійських структур може бути усвідомленим стилістичним прийомом, що підкреслює інтелектуальний, інформаційно-міжнародний характер публікацій. Тому калькування в УП відображає не лише проблеми перекладу, а й функціональні особливості стилю видання, що активно взаємодіє з англійським інформаційним простором.

Обидва медіа – «Суспільне» та «Українська правда» – створюють умови для різного типу мовної взаємодії з англійською. «Суспільне» репрезентує модель нормативної стабільності й стриманої мовної політики, де кальки піддаються ретельному контролю. УП репрезентує модель динамічної, гнучкої, відкритої медіамови, де кальки є невід’ємним елементом стилю й часто відображають специфіку тематики, жанру та авторського підходу, порівняння цих двох медіа дозволяє простежити, як різні редакційні стратегії та журналістські практики впливають на появу та функціонування кальок у сучасній українській медійній комунікації.

Також такі онлайн-ресурси як ТСН та «Факти ICTV» – відіграють одну з найважливіших ролей у формуванні публічного дискурсу. Їхня специфіка визначається не лише високою швидкістю оновлення стрічки новин, а й тим, що значна частина матеріалів створюється на основі телеефірів, оперативних включень та репортажів, що накладає додаткові вимоги до мовного оформлення. У таких умовах кальковані конструкції можуть виникати як унаслідок перекладу англomовних джерел, так і внаслідок швидкого текстового оформлення усних повідомлень, що формує особливі умови для появи синтаксичних та лексичних кальок.

У випадку ТСН специфіка мовлення визначається поєднанням тележурналістики та онлайн-публіцистики. Оскільки сайт ТСН значною мірою дублює ефірні сюжети або подає їх текстову адаптацію, стиль мовлення нерідко відзначається підвищеною динамічністю й орієнтацією на усний формат. Це створює специфічні умови для калькування: журналісти часто працюють із англomовними цитатами світових лідерів, міжнародних партнерів та дипломатичних інституцій, які озвучуються в ефірі або використовуються як довідкова інформація у новинних блоках. У таких випадках перекладна модель нерідко переважає над синтаксичною природністю, оскільки головною метою стає швидке відтворення змісту для телеефіру та онлайн-стрічки. Саме тому у текстах ТСН трапляються кальки таких англomовних структур, як «закликаємо Росію припинити атаки»,

«сполучені штати продовжать підтримувати Україну», «прем'єр-міністр зробив заяву щодо» – конструкції, що відтворюють англійську синтаксичну логіку з дієслівними ядрами типу *to continue to support, to issue a statement, to call on*. Ступінь їхньої нормативності варіюється, проте вони засвідчують високий рівень впливу англосаксонської моделі новинного повідомлення на телевізійну журналістику.

Особливо помітним є калькування у міжнародних новинах ТСН, де значна частина інформації надходить із англомовних стрічок провідних агентств, таких як Reuters, AP, BBC або CNN. Оскільки телеканал традиційно прагне до оперативності, буквальне перенесення структур англомовного оригіналу може домінувати над редакційним доопрацюванням. У таких випадках кальки стають своєрідним компромісом між часовою економією та мовною точністю. Це сприяє формуванню повторюваних синтаксичних схем, які з часом починають сприйматися як органічні частини новинного дискурсу.

На відміну від ТСН, «Факти ICTV» демонструють дещо інший стиль мовлення, зумовлений структурою редакції та орієнтацією на аналітичніший формат новин. Хоча також належать до телевізійної медіаорбіти, «Факти ICTV» використовують більш стриманий інформаційний стиль, що включає більшу кількість інфографіки, офіційних даних та цитувань документів. Це, однак, не усуває калькування повністю, а лише змінює його характер. Для цього ресурсу типовими є кальки зі структур англомовної офіційної комунікації, особливо в матеріалах про міжнародні звіти, політичні підсумки, економічні оцінки та військову допомогу. Наприклад, конструкції на зразок «було підтверджено», «було повідомлено», «було наголошено» – кальковані відповідники англійських пасивних форм *was confirmed, was reported, was emphasized*. Хоча такі моделі формально відповідають нормам української мови, їх надмірне використання сприяє появі штучної офіційності, яка не є традиційною для українського інформаційного мовлення.

Особливу увагу привертає й той факт, що «Факти ICTV» часто відтворюють англомовні моделі внутрішньої логіки речення: порядок компонентів,

домінування дієслівної рамки, конструкції на кшталт «країна продовжує підтримувати», «уряд планує збільшити допомогу», «міжнародні партнери висловили занепокоєння». Вони відповідають українським граматичним нормам, але містять внутрішню ритміку англійського синтаксису. Унаслідок цього тексти іноді набувають калькованої інтонації, що відчутно вирізняє їх серед матеріалів більш традиційних друкованих або аналітичних медіа.

Спільною рисою ТСН і «Фактів ICTV» є надзвичайно висока швидкість створення матеріалів та тісний зв'язок із англomовними офіційними джерелами – політичними заявами, міжнародними брифінгами, публікаціями розвідувальних структур, пресрелізами НАТО і ЄС. Саме ці жанри є джерелом найбільшої кількості кальк, оскільки англійська модель комунікації має усталені формули, що активно копіюються у процесі перекладу. В обох виданнях калькування проявляється передусім у лексичних та синтаксичних формах, що відображають англійську телеграфну структуру: короткі дієслівні речення, перенесення англійських пасивів, прагнення до інформаційної стиснутості, що іноді порушує природну ритміку української мови.

Таким чином, ТСН і «Факти ICTV» демонструють високий ступінь інтеграції англomовних моделей у власний стиль повідомлення, хоча природа та інтенсивність цього впливу різняться. ТСН тяжіє до оперативної передачі інформації та часто калькує англійські структури у зв'язку з динамікою теленовин, тоді як «Факти ICTV» демонструють структурніше, формальніше калькування, властиве матеріалам аналітичного або офіційно-інформаційного формату. Обидва ресурси відображають загальні тенденції українського новинного дискурсу, у якому англomовний вплив стає системним фактором формування стилістики та синтаксису сучасних медіатекстів.

Застосування статистичних оцінок частотності кальок у вибраних інтернет-виданнях дає змогу не лише окреслити загальні тенденції, але й визначити структурні особливості мовної поведінки різних медіаплатформ. Такі дані дають підстави стверджувати, що калькування в українському новинному дискурсі має не випадковий, а системно зумовлений характер,

який формується під впливом низки факторів: оперативності робочого процесу, специфіки джерел інформації, редакційної політики та жанрової організації текстів.

Показово, що у «Українській правді» калькування найвиразніше проявляється саме у заголовкових структурах, де приблизно 30% заголовків демонструють певний ступінь дослівного чи семантичного перенесення англомовних моделей. Це явище має цілком зрозуміле функціональне пояснення. Заголовок у цифровій журналістиці виконує не лише інформативну, але й акцентуаційну функцію – він має бути лаконічним, ритмічним, чітко структурованим. Англомовні заголовки традиційно тяжіють до надстислих дієслівних моделей, які легко піддаються калькуванню: *to launch strikes, to issue warning, to provide update, to call for action*. В українських відповідниках такі конструкції часто передаються майже дослівно, що не суперечить нормам мови, однак зумовлює поступове зміщення стилістичної домінанти. Наприклад, поширені формули «надати оновлення щодо ситуації», «зробити попередження», «розпочати удари» – це не прямі помилки, однак вони повторюють англійську внутрішню логіку, що раніше не була типовою для української новинної традиції.

Ще однією особливістю «Української правди» є те, що кальки нерідко утворюють організовані серії повторюваних формул, які з часом починають виконувати роль стандартних «канонічних» конструкцій у медійному мовленні. Це, у свою чергу, впливає на ширший інформаційний простір: оскільки це видання має великий вплив, кальковані конструкції поширюються й на інші медіа, створюючи ефект вторинної нормалізації нових моделей. Таким чином, показник у 30% калькованих заголовків не лише відображає специфіку роботи редакції, а й вказує на те, що видання функціонує як один із ключових «трансляторів» англомовних синтаксичних та лексичних структур в український публічний дискурс.

У випадку «Суспільного» ситуація є іншою. Загальний рівень калькування нижчий, але у приблизно 15% проаналізованих текстів простежуються

синтаксичні кальки, які зазвичай не сприймаються читачем як відхилення, однак демонструють підпорядкування української синтаксичної структури англійській моделі повідомлення. Йдеться, зокрема, про речення, у яких домінує дієслівний центр висловлювання та пряма, чітко підрядна структура повідомлення, характерна для англомовних новинних формул: «Президент наголосив, що...», «Міністерство оборони повідомило, що було...», «Уряд США заявив, що планує...». У міжнародній журналістиці такі конструкції домінують, і тому їхня поява в українських текстах є наслідком не лише буквального перекладу, а й адаптації до усталеного ритму англомовного інформаційного стилю. Це показує, що навіть за умов ретельного контролю якості та уважної редакторської роботи калькування може проникати в тексти на глибинному рівні через синтаксис, де зміни менш помітні, але більш стійкі.

Щодо ТСН, то характер калькування тут зумовлений передусім специфікою телевізійної журналістики, де текст часто є скороченою або адаптованою версією усного повідомлення. Це створює умови для підвищеної концентрації дієслівних формул, калькованих із англійської, які виявляються приблизно у 40% швидких новинних повідомлень. Англійська мова має виразно дієслівний характер, і традиційні новинні конструкції *to pledge*, *to condemn*, *to urge*, *to continue to support* легко переносяться в український текст. Більшість таких конструкцій є граматично правильними, проте у сукупності створюють специфічний синтаксичний малюнок, який є відчутно англомовним за своєю внутрішньою логікою: короткі речення, дієслівна домінанта, мінімум підрядних частин, максимальна інформаційна стислість. Це дозволяє ТСН створювати динамічний, насичений інформацією текст, однак водночас посилює інтенсивність проникнення калькованих структур у медіамову.

«Факти ICTV» виявляють іншу домінуючу характеристику калькування: приблизно 35% міжнародних та офіційно-інформаційних матеріалів містять конструкції пасивного стану, кальковані із англійської моделі *was confirmed*, *was reported*, *was emphasized*. На перший погляд такі конструкції є цілком

нормативними, але їхня частотність становить проблему: українська мова традиційно уникає надмірного використання пасивних дієслівних форм, віддаючи перевагу активним конструкціям та чітко вираженим суб'єктам дії. Натомість англomовний офіційний дискурс активно послуговується пасивами, що зумовлює перенесення цього синтаксичного патерну в український новинний стиль. Це не лише підсилює відчуття офіційності тексту, а й поступово формує нову стильову домінанту, де пасивний виклад набуває статусу норми, що раніше не було характерним для українського інформаційного мовлення.

Порівняння чотирьох видань демонструє, що кожне з них має свій «профіль калькованості», зумовлений конкретною комунікативною ситуацією та редакційною філософією:

- «Українська правда» – висока концентрація кальок у заголовках, що підсилює інтенсивність англomовного впливу на структуру новинного повідомлення.
- «Суспільне» — менший загальний рівень калькування, але глибші синтаксичні моделі, що відображають міжнародний офіційний дискурс.
- ТСН — домінування дієслівних кальок, зумовлене тележурналістською природою тексту та швидкістю реагування.
- «Факти ICTV» – підвищена частотність пасивних конструкцій, що калькують англomовний офіційно-інформаційний стиль.

Таким чином, статистичні дані дають змогу не лише зафіксувати частотність кальк у конкретних виданнях, а й пояснити механізми їх появи та функціонування. Калькування виявляється системним явищем, яке залежить від медійної логіки, інтенсивності міжнародної комунікації та жанрових особливостей тексту. У різних типах медіа кальки виконують різні функції: у «Українській правді» вони є елементом оперативності, у «Суспільному» – необхідністю точності, у ТСН – наслідком темпу тележурналістики, у «Фактах ICTV» – відображенням офіційного протоколу. Така диференціація дозволяє стверджувати, що вплив англійської мови на українські новини має

багатовимірний характер і формує кілька паралельних моделей медіамовлення, які співіснують у сучасному інформаційному просторі.

Одним із найбільш показових і водночас найменш контрольованих каналів проникнення англomовних моделей у тексти українських онлайн-видань є дослівне або напівдослівне відтворення цитат міжнародних політиків, державних службовців, пресслужб та офіційних структур. У сучасній новинній журналістиці цитата – це не лише елемент фактичної точності, а й метод підтвердження достовірності повідомлення, що посилює його авторитетність. Проте саме ця вимога точності створює умови для калькування, оскільки журналіст або редактор прагне мінімізувати будь-яке втручання в структуру висловлювання, аби уникнути зміни сенсу або трактування висловленої позиції. Цитата в такому разі починає функціонувати як «канал прямого мовного впливу» англійського оригіналу на український текст.

У випадку «Української правди» цей механізм найбільш виразний. Видання активно використовує прямі цитати президентів США, міністрів оборони, представників НАТО, європейських урядів, що нерідко подаються без глибокої стилістичної адаптації. Наприклад, висловлювання на кшталт «We will continue to support Ukraine for as long as necessary» часто передається як «Ми продовжимо підтримувати Україну стільки, скільки буде потрібно». Формально така передача є граматичною та змістово коректною, однак вона відтворює англomовну синтаксичну рамку з дієсловом *continue*, яке в українській мові потребує складнішої трансформації. У підсумку виникає калькована конструкція, що вводить в український новинний дискурс модель «продовжити + інфінітив», яка далеко не завжди є природною для місцевої мовної норми. Повторюваність таких цитат сприяє закріпленню цієї моделі як фактичного стандарту медійного стилю.

З іншого боку, «Суспільне» демонструє стриманіший підхід до передавання іноземних цитат, хоча у низці випадків калькування все ж виявляється у

структурі синтаксичної побудови або термінологічній відповідності. Наприклад, англійське «The minister stressed that the aid package includes...» часто передається як «Міністр наголосив, що пакет допомоги включає...». Тут проблемним є не саме слово «включає», яке є нормативним, а калькована логіка формального повідомлення, структура якого відтворює англійський двочастинний ритм речення. Таке синтаксичне калькування не сприймається як помилка, але його накопичення свідчить про те, що міжнародний офіційний дискурс поступово кристалізується в українській новинній практиці через прямі цитати.

Цитати у ТСН відіграють навіть більшу роль, ніж у друкованих або аналітичних онлайн-виданнях. Це пояснюється тим, що значна частина матеріалу транслюється з телевізійного ефіру, де журналісти озвучують фрагменти англомовних заяв у синхроні, а потім ці самі цитати переносяться у текстовий формат на сайті. Телевізійна мова зазвичай не передбачає часу на складну адаптацію, тому перекладач або журналіст бере найближчу кальковану структуру. Для прикладу, формула «The United States calls on Russia to stop its attacks» часто передається як «Сполучені Штати закликають Росію припинити атаки». Українська мова має низку альтернативних формулювань – «вимагають зупинити», «висловили вимогу щодо припинення» – однак у динаміці тележурналістики домінує дослівна модель, що відтворює англомовний політичний дискурс. Таким чином, цитати в ТСН виконують роль стабілізатора калькованих дієслівних структур, які стають впізнаваними і легко впроваджуються в інші жанри новинного мовлення.

У «Фактах ICTV» цитати найчастіше пов'язані з офіційними міжнародними повідомленнями, брифінгами, звітами і документами. Через це калькування проявляється не лише на рівні синтаксису, а й на рівні прагматичної організації тексту. Наприклад, конструкції «It was confirmed that...», «It was reported that...», «It was emphasized that...» регулярно передаються як «Було підтверджено, що...», «Було повідомлено, що...», «Було наголошено, що...». Ці пасивні конструкції є кальками англійських безособових формул, що в

англомовній офіційній риторичі функціонують як нейтральний спосіб повідомлення. В українській же мові такі структури менш природні, однак через цитати і напівцитатні формули вони входять у медійний обіг і набувають статусу звичних.

Важливо підкреслити, що цитати є особливо делікатною зоною для калькування, оскільки редактори побоюються змінювати їхню структуру. Це стосується насамперед політичних заяв високопосадовців: будь-яке відхилення може бути інтерпретоване як спотворення позиції. Саме тому цитати часто зіставляють із англійським оригіналом у найпрямішому вигляді, нехтуючи стилістичною адаптацією. Подібний підхід посилює системний характер калькування, адже англійська мова має іншу синтаксичну природу: домінування дієслівного ядра, короткі операторні конструкції, активне використання інфінітивних форм, пасивний стан як спосіб зняття агента. Усі ці моделі через цитати потрапляють в українську медійну мову.

В усіх чотирьох виданнях цитати мають різний профіль калькованості. У «Українській правді» цитати частіше зберігають англійський синтаксис через жанрову орієнтацію на оперативність і точність. У «Суспільному» редактори намагаються уникати надмірної калькованості, але в міжнародних новинах усе одно з'являються синтаксичні відбитки англійської мови. У ТСН цитати служать основним джерелом дієслівних кальок, які формують ритміку новинного тексту. У «Фактах ICTV» цитати закріплюють моделі офіційного англомовного дискурсу, переважно через пасивні конструкції.

Таке порівняння дає підстави стверджувати, що цитати є найпотужнішим і найменш контрольованим каналом калькування у сучасних українських новинах. Вони не лише передають зміст повідомлення, а й відтворюють структурні моделі англійського синтаксису, які з часом нормалізуються й починають функціонувати як частина української медійної мови. У той спосіб інтернет-видання формують новий тип мовної норми, в якій англомовний вплив усвідомлено або неусвідомлено відтворюється через прямі та непрямі

цитати, що стають одними з головних агентів мовної трансформації у сфері новинного дискурсу.

3.2. Способи уникнення кальок: перекладацькі стратегії.

Калькування як один із продуктивних механізмів міжмовної взаємодії займає особливе місце в сучасному перекладознавстві та лінгвістиці, оскільки воно відображає одночасно процеси мовної адаптації та інтерференції. Попри те, що кальки можуть виконувати функцію збагачення лексичної системи мови-реципієнта і є неминучою складовою мовного розвитку, їх надмірне або некритичне використання, особливо в публіцистичному та медійному дискурсі нерідко призводить до появи штучних конструкцій, порушення стилістичної норми, семантичних відхилень або синтаксичної калькованості, яка суперечить внутрішній логіці української мови. В умовах сучасного інформаційного простору, що характеризується швидкістю поширення новин, домінуванням англomовних джерел і збільшенням кількості термінів, пов'язаних з політикою, безпекою, оборонною сферою та інформаційною війною, питання уникнення некоректних кальок набуває особливої актуальності. Мовні структури, які копіюють англійські моделі без врахування українських норм, стають дедалі поширенішими, тому перекладачі інтернет-видань змушені не лише дотримуватися нормативних вимог, а й застосовувати комплекс професійних стратегій для раціонального відтворення смислів без втрати змісту й стилю.

У сучасній перекладацькій практиці проблему некоректного калькування не можна розглядати як суто технічний недолік або механічне порушення норми, оскільки вона має більш складний характер і пов'язана з когнітивними, соціально-культурними та дискурсивними чинниками. Зокрема, у медіапросторі періоду повномасштабного вторгнення росії в Україну англomовні джерела стали одним із ключових компонентів

оперативного інформування, адже значна частина даних надходить від міжнародних організацій, аналітичних центрів, міністерств оборони західних країн, дипломатичних платформ та англомовних новинних агенцій. У таких умовах перекладач стикається з подвійним тиском: з одного боку, з потребою у надзвичайній швидкості відтворення повідомлень, а з іншого – з необхідністю зберегти чистоту й автентичність українського медійного дискурсу, який має функціонувати в умовах інформаційної війни як інструмент формування стійкості, правдивості та точності.

Саме тому питання вироблення стратегій уникнення кальок виходить за межі простого «не калькувати», а перетворюється на складну систему прийомів, покликаних забезпечити збалансований і водночас нормативний переклад. Ефективне уникнення кальок можливе лише за умови комплексного розуміння структур англійської мови, глибинних семантичних зв'язків і функційних характеристик українського медійного стилю. Перекладач має не лише вміти розпізнати потенційно кальковану конструкцію, але й вміти грамотно її трансформувати – шляхом перебудови синтаксису, лексичної адаптації, використання функціональних відповідників або застосування контекстуальної заміни.

Одним із центральних підходів до уникнення некоректного калькування є принцип семантичної відповідності, який полягає в тому, що перекладене висловлення повинно передавати той самий зміст, але не обов'язково зберігати мову-джерело у її лексичних чи структурних особливостях. Цей підхід узгоджується з класичними перекладознавчими концепціями (В. Комісарова, Я. Рецкера, П. Ньюмарка), які розглядають переклад як процес відтворення змісту, а не формального каркасу. У контексті медійного перекладу семантична відповідність забезпечує можливість уникнути небажаного дублювання англійських моделей, коли калька формально передає структуру, але порушує звичні для української мови комунікативні шаблони.

Іншим важливим механізмом є стратегія функціонального заміщення, яка передбачає добір таких мовних засобів української мови, що виконують ту саму прагматичну й стилістичну функцію, що й англійський оригінал. У медійному дискурсі ця стратегія особливо актуальна, адже основною метою є не буквальна точність, яка інколи лише погіршує сприйняття тексту, а передання комунікативного ефекту повідомлення. Таким чином, конструкції типу *make a decision*, *take measures*, *deliver results* або *pose a threat* цілком природно трансформуються в українські *ухвалити рішення*, *вжити заходів*, *дати результат*, *становити загрозу*, що не лише зберігає зміст, а й забезпечує відповідність мовній нормі.

Застосування трансформацій, зокрема граматичних і лексико-семантичних, також відіграє важливу роль у боротьбі з кальками. У сучасному перекладознавстві, особливо в дослідженнях українських учених (І. Корунець, О. Чередниченко, Л. Барташ), підкреслюється, що трансформації не повинні сприйматися як довільні зміни тексту, а як інструмент досягнення еквівалентності на рівні змісту та функцій. Таким чином граматичні трансформації допомагають уникати синтаксичних кальок англійського типу *X said that Y would...*, які досить часто бездумно відтворюються в українських новинах, створюючи штучну англومовну інтонацію. Перекладач, який орієнтується в особливостях українського речення, може здійснити перебудову, перетворивши конструкцію на природнішу модель: *за словами X, Y повинен...* або *X наголосив на тому, що....* Лексико-семантичні трансформації, у свою чергу, дозволяють усунути фальшиві когнітивні «кальки-відповідники», коли англійське слово має кілька значень, але в медіатекстах автоматично перекладається найпоширенішим, хоча контекст вимагає іншого варіанта. Наприклад, *issue* далеко не завжди означає «проблема», *facility* – «фасиліті/об'єкт», *mission* – «місія» у вузькому сенсі; у багатьох випадках коректнішими є відповідники *питання*, *комплекс*, *завдання*, *операція*, залежно від ситуації.

Не менш важливою є стратегія контекстуалізації, яка передбачає уважне врахування тематичного, жанрового та дискурсивного контексту. У медіапросторі доби війни та постійних інформаційних загроз контекст набуває особливої значущості: буквальне калькування термінів зі сфер військової, дипломатичної або аналітичної комунікації нерідко призводить до формування хибних уявлень або до зміщення акцентів, що може мати негативні наслідки. Наприклад, англійське *security assistance* досить часто калькується як *безпекова допомога*, хоча природніше – *допомога в сфері безпеки*; *accountability* – як *підзвітність*, хоча у конкретних медійних контекстах воно означає *контроль, спостереження, механізми звітності*; *strategic communication* калькують як *стратегічна комунікація*, що створює хибне враження про вузькотехнічний термін, тоді як правильніші варіанти – *комунікаційна стратегія* або *стратегічні комунікації*, залежно від контексту використання в міжнародній аналітиці.

Важливою складовою запобігання некоректному калькуванню є орієнтація на норми української літературної мови та на усталену редакційну практику провідних українських медіа [30]. У роботах стилістів і редакторів (Л. Мацько, М. Жовтобрюх, О. Пономарів) наголошується, що природність медійного тексту формується через відповідність мовним стандартам, жанровим очікуванням аудиторії та комунікативній прозорості. Тому перекладач, навіть працюючи в режимі оперативного інформування, мусить орієнтуватися на кодифіковану норму, користуватися словниками, термінологічними базами, глосаріями та авторитетними джерелами, а не покладатися виключно на інтуїцію або буквальну схему англійської конструкції.

Ще одним важливим напрямом уникнення кальок є врахування специфіки українського воєнного та політичного дискурсу, який значно активізувався після 2022 року. Інтенсивний обмін інформацією між Україною та міжнародними партнерами, зокрема в англomовному інформаційному полі, сприяв появі нових термінів та зміцненню контактів між мовами. У цих

умовах перекладач має розуміти, що калькування може стати інструментом інформаційного впливу, якщо англійські моделі без адаптації закріплюються в українській публіцистиці, змінюючи її природу. Наприклад, конструкції типу *high-ranking officials, defense capabilities, credible deterrence, on the ground* дуже часто калькуються механічно, хоча український відповідник вимагає розширення, звуження або переосмислення. Натомість композиційні перебудови, такі як *високопосадовці, оборонні спроможності, надійне стримування, безпосередньо на місці подій*, дозволяють позбутися прямого копіювання та забезпечити природний розвиток власної стилістичної традиції.

Важливо також враховувати комунікативно-прагматичний аспект уникнення кальок. Англomовний медіадискурс має свою власну логіку побудови, зокрема домінування так званих інформаційних пакетів, які подаються у формі компактних структурних формул: *to provide an update on..., to raise concerns, to reaffirm commitment, to underscore the importance*. У буквальному перекладі ці моделі перетворюються на кальковані кліше: *надати оновлення щодо, порушити занепокоєння, підтвердити відданість, підкреслити важливість*. Українські медіа мають інші традиції викладу, де натомість природнішими є: *повідомити нові дані, висловити занепокоєння, підтвердити готовність/намір, наголосити на важливості*. Завдання перекладача полягає у тому, щоб зберегти логіку комунікації, але не механічно копіювати англomовні шаблони, які лише створюють хибну ілюзію точності.

Окремої уваги заслуговують когнітивні стратегії уникнення кальок. Перекладач, який працює з англomовними текстами, повинен вміти розрізняти, коли певна конструкція є звичайним мовним кліше, яке має свої відповідники в українській мові, а коли вона є концептуальним елементом, який неможливо передати без калькування – наприклад, у термінології міжнародних угод, офіційно-дипломатичної комунікації або військових операцій. У цих випадках важливо застосовувати когнітивний аналіз, який

дозволяє визначити концептуальну структуру англійського терміна і знайти відповідний український еквівалент, не завжди буквальний. Так, поняття *rules-based international order* часто калькують як *міжнародний порядок, заснований на правилах*, хоча природніше в українській дипломатичній термінології – *порядок міжнародних відносин, що ґрунтується на загальновизнаних правилах*.

Загалом уникнення кальок потребує комплексного підходу, що включає мовну компетентність, знання норм сучасної української літературної мови, орієнтацію в дискурсивних моделях публіцистичного стилю, розуміння жанрової специфіки новинних текстів, а також здатність критично аналізувати зміст англійського оригіналу. У процесі перекладу медіатекстів важливо не лише механічно передати інформацію, але й адаптувати її до комунікативних очікувань українського читача, який звик до певної стилістичної організації новинного викладу. Перекладач повинен усвідомлювати, що кальки не просто змінюють структуру тексту – вони формують сприйняття реальності, створюють нові моделі опису подій і можуть впливати на формування суспільних уявлень. У контексті війни, інформаційного протистояння та глобальної медіатизації запобігання некоректному калькуванню стає не лише мовним, але й культурним та інформаційно-політичним обов'язком. У сучасному українському медіадискурсі, особливо в новинних текстах періоду 2022–2025 років, проблема калькування іншомовних структур постає не лише як лінгвістичне явище, а як комплексна комунікативна й когнітивна проблема, що безпосередньо впливає на якість інформаційного простору. Поширення англійськомовних джерел, оперативність воєнних новин, посилена залежність журналістів від міжнародних телеграфних служб і використання шаблонів інформаційних агенцій спричиняють інтенсивний характер проникнення калькованих конструкцій. У цьому контексті особливої ваги набуває питання розроблення ефективних перекладацьких стратегій, орієнтованих на

подолання буквальних відповідників та відновлення природності української мовної системи.

Одним із ключових завдань сучасного перекладача новинних текстів стає не лише передавання фактичної інформації, а й забезпечення її коректного, нормативного та стилістично виправданого висловлення українською мовою. З огляду на це актуальним є вироблення алгоритму професійної дії, який допомагає не тільки виявляти кальковані конструкції, а й здійснювати їхню системну заміну з урахуванням контексту, прагматики та жанрової специфіки тексту. Такий алгоритм повинен інтегрувати елементи семантичного аналізу, порівняльної стилістики, когнітивної інтерпретації та редакторської оцінки, забезпечуючи не механічне редагування, а цілісну перекладацьку стратегію.

Першим етапом у процесі уникнення калькування є ідентифікація потенційно проблемних елементів. Йдеться не лише про окремі лексеми, що мають виражений англійський слід (наприклад, *оновлення, меседж, імплементувати, еквіпмент*), а й про синтаксичні структури, що відтворюють моделі англійської мови. Типовими є кальки на кшталт *мати місце, здійснювати кроки, взяти участь у процесі формування, надати оновлення щодо*, які механічно переносяться з англійських конструкцій *take place, take steps, participate in the formation process, provide an update on*. Ідентифікація таких структур потребує не лише мовної інтуїції перекладача, а й уважного аналізу семантико-синтаксичних особливостей англійського оригіналу, адже калька не завжди очевидна на поверхневому рівні: інколи вона маскується під усталені словосполучення, але порушує внутрішню граматичну логіку української мови.

Другим аспектом ефективного уникнення кальок стає семантична верифікація англословного виразу. Перекладач повинен чітко встановити, яку саме функцію виконує слово чи конструкція у вихідному тексті: чи позначає вона дію, стан, процес, ставлення, чи виконує організаційну роль у структурі речення. У новинній англійській мові поширеними є аналітичні дієслівні

моделі типу *to hold talks, to make efforts, to conduct negotiations*, які в українській реалізуються через прості дієслівні форми *провести переговори, докласти зусиль, вести перемовини*. Натомість буквальне калькування збережених іменниково-дієслівних комплексів призводить до надмірної громіздкості й стилістичної неприродності. Отже, встановлення семантичного ядра вислову є ключовою передумовою відходу від англійського шаблону.

Не менш значущим стає аналіз прагматичного аспекту вибраної конструкції. Певні англійські формулювання функціонують як усталені жанрові кліше, наприклад *said that..., noted that..., according to...*, що в англійських новинах виконують функцію атрибуції джерела. В українському мовленні така прямолінійність часто виглядає неприродно, а тому доцільніше використовувати різноманітні функціонально еквівалентні структури: *за словами..., як повідомив..., у заяві відзначено..., у коментарі зазначив....* Таким чином, уникнення калькування у сфері функціональних конструкцій передбачає не пошук формальної відповідності, а передавання комунікативного призначення вислову.

Особливої уваги потребують випадки калькування, пов'язані з політичним, дипломатичним і військовим дискурсом. У світлі повномасштабної війни значна частина українських новин спирається на англійські повідомлення міжнародних агенцій (Reuters, AP, BBC, CNN), через що медіатекст насичується англійськими військово-політичними термінами. Трапляються вирази типу *boots on the ground, to ramp up support, high-level meeting, security assurances*, які при буквальному перенесенні викривляють зміст. Наприклад, *boots on the ground* перекладається не як *чоботи на землі*, а як *наявність сухопутних військ/військовий контингент*. Водночас *security assurances* у контексті дипломатичних переговорів означає не *гарантії безпеки* в абстрактному розумінні, а *політичні запевнення у підтримці*, тобто має прагматично зумовлене значення. Уникнення калько-

таких випадках передбачає не лише лінгвістичний, а й ситуаційно-фактичний аналіз.

Практично значущим є також розуміння того, що частина кальк у мовленні не є однозначно негативними. В українській традиції існують так звані «адаптовані кальки», які увійшли в норму та стали частиною усталеного словника: *світогляд, залізобетон, трудомісткий*. Однак у сучасному медіадискурсі проблема полягає не у використанні таких історично закріплених утворень, а у перенасиченні текстів новими, ще не асимільованими конструкціями, що не узгоджуються із системою української мови. Саме тому важливо розрізняти кальки допустимі, умовно допустимі та неприйнятні, що створюють семантичні й стильові порушення. Такий підхід дозволяє перекладачеві уникати радикального пуризму та зберігати баланс між нормою й мовним розвитком.

З огляду на вищезазначені проблеми важливим стає формулювання узагальненого алгоритму роботи перекладача з метою усунення калькованих структур. Першою складовою цього процесу є виявлення можливих кальок у тексті. Перекладач має звертати увагу на багатокomпонентні дієслівно-іменникові словосполучення, прямі переклади англійських формулювань, нетипові для української синтаксичної системи конструкції та вирази з неприродною словотвірною структурою. Другим етапом є глибокий семантичний аналіз виразу, що передбачає встановлення його когнітивної моделі у вихідному тексті: чи є він фразеологізмом, чи типовою конструкцією новинного дискурсу, чи жанровим стереотипом. Третім кроком стає визначення функції фрагмента у ширшому контексті: чи виконує він інформативну, модально-оцінну, організаційну або прагматичну роль. Четвертим важливим явищем у межах алгоритму є застосування перекладацьких трансформацій – лексичних, граматичних, контекстуальних або прагматичних. Ці трансформації мають забезпечити не механічну заміну слова на слово, а створення цілісного вислову, що відповідає нормам української мови.

Подальшим елементом алгоритму виступає зіставлення отриманого перекладу з нормами української літературної мови. На цьому етапі перекладач здійснює редакторську оцінку тексту, звертаючи увагу на синтаксичну природність, лексичну точність, відсутність надлишкової формалізації та відповідність стилістичному регістру. Особливої ваги набуває перевірка інтонаційного малюнка речення: новинні українські тексти тяжіють до лаконічності, динамічності та чіткої структурності, тоді як англomовні часто містять складні атрибутивні ланцюжки, які при калькуванні призводять до важкої для сприйняття синтаксичної організації. Завершальним етапом алгоритму є перечитування тексту в цілому, що дозволяє перекладачеві виявити приховані кальковані моделі, визначити дисонанс між частинами тексту та забезпечити його функціональну цілісність.

Значну цінність для практики перекладу має також порівняльний аналіз редакційної політики різних українських медіа. Великі редакції із розвинутими редакторськими відділами, як-от Суспільне чи «Українська правда», демонструють значно меншу кількість калькованих конструкцій завдяки ретельнішому редагуванню та усталеній мовній політиці. Натомість телеграм-канали, аналітичні блоги, малотривалі онлайн-медіа та пабліки, зорієнтовані на оперативність подачі новин, найчастіше відтворюють англomовні вирази буквально, що зумовлює засмічення мовного простору. Порівняльний аналіз таких текстів дозволяє виявити типові кальки, що циркулюють у медійному корпусі, та сформулювати практичні рекомендації щодо їх усунення [51].

Важливою складовою комплексного підходу до вивчення калькування є психолінгвістичне обґрунтування впливу іншомовних конструкцій на сприйняття тексту. Дослідження показують, що кальковані структури ускладнюють процес читання, оскільки не відповідають внутрішнім очікуванням носія мови та порушують усталені моделі синтаксису. Таке порушення призводить до когнітивного перевантаження читача та зниження рівня інформативності тексту, що особливо критично для новинного

дискурсу. Таким чином, уникнення кальок є не лише питанням стилістики, а й чинником ефективності комунікації. Треба наголосити, що процес уникнення калькування в українському новинному перекладі є багатокомпонентним явищем, що потребує комплексного підходу, поєднання лінгвістичних, прагматичних, психолінгвістичних та редакторських стратегій. Ефективна робота перекладача передбачає глибоке розуміння функціональних особливостей англomовного медіадискурсу, здатність розпізнавати латентні кальки, застосовувати трансформаційні моделі та орієнтуватися на норми сучасної української літературної мови. Такий підхід сприяє підвищенню якості конкретних перекладних текстів, а також зміцненню загального мовного стандарту українських медіа в умовах посиленої міжнародної комунікації.

У цьому контексті особливої ваги набуває також питання стандартизації перекладацьких практик у редакціях новинних медіа. Попри наявність окремих словників, глосаріїв і методичних рекомендацій, українська медійна сфера досі не має уніфікованого протоколу щодо уникнення кальок, що призводить до суттєвої різноманітності мовлення між різними платформами. Розроблення єдиного стилістично-редакційного кодексу, який би містив типові помилки калькування, перелік рекомендованих відповідників та алгоритми перевірки англomовних конструкцій, могло б значно знизити рівень некоректних запозичень і забезпечити стабільність комунікаційної норми в українському новинному дискурсі.

Надзвичайно важливим є також аспект професійної підготовки перекладачів і журналістів, які працюють із великою кількістю оперативних англomовних повідомлень. Досвід навчальних програм із журналістики та перекладознавства свідчить, що студенти рідко отримують систематичні знання щодо механізмів калькування та методів боротьби з ним у реальному редакційному середовищі. Введення до навчальних курсів практичних модулів, присвячених аналізу англomовних новинних текстів, розпізнаванню калькованих структур і виробленню навичок їхньої трансформації, сприятиме

формуванню більш професійного та критично налаштованого покоління медіафахівців.

Окремо варто наголосити на технологічному чиннику, який дедалі більше впливає на обсяг калькованих конструкцій у медіатекстах. Використання машинного перекладу, автоматичних систем резюмування та алгоритмів штучного інтелекту, що здійснюють первинне опрацювання англомовних новин, суттєво підвищує ризик механічного перенесення англійських структур. Автоматизовані моделі здебільшого орієнтуються на формальну відповідність, тому без людського редагування вони продукують значну кількість кальок, синтаксичних деформацій і семантичних помилок. Таким чином, роль редактора-перекладача лише зростає – від нього залежить, чи буде текст зведено до буквального технічного перекладу, чи стане повноцінним українським медіависловом, адаптованим до національних мовних стандартів.

У цьому контексті перспективним напрямом дослідження є також вивчення ступеня впливу англомовного медіастилю на мовну поведінку українських журналістів. Низка спостережень свідчить, що частина калькованих конструкцій проникає в тексти не внаслідок перекладу, а як результат тривалої експозиції до англійськомовних інформаційних структур. Це формує особливий тип «синтетичної двомовності», коли журналіст починає мислити англійськими інформаційними моделями, а потім відтворює їх українською без усвідомленого перекладу. У таких випадках калька перестає бути випадковою помилкою і перетворюється на когнітивний шаблон – що потребує окремого психолінгвістичного аналізу.

Важливим є і те, що уникнення кальок нерозривно пов'язане з розвитком терміносистем у сферах, які активно наповнюються англомовними поняттями. За відсутності українських відповідників журналісти вимушено обирають між прямим запозиченням і калькуванням, а це формує певний лексичний хаос. Системна робота термінологічних комісій, мовних інститутів і редакцій над створенням адекватних українських відповідників могла б

значною мірою розв'язати проблему – особливо в галузях інформаційної безпеки, штучного інтелекту, міжнародної дипломатії та оборонної аналітики. Особливої уваги заслуговує соціолінгвістичний аспект сприйняття кальк у суспільстві. Частина аудиторії сприймає кальки як ознаку модерності та глобальної інтегрованості, тоді як інша – як прояв мовного занепаду та втрати автентичності. Така поляризація свідчить про те, що питання калькування має не лише лінгвістичну, а й соціокультурну природу: мовна норма в медіа стає символом ідентичності та опору інформаційним впливам. Тому формування відповідальної мовної політики в українських ЗМІ є важливим елементом зміцнення інформаційного суверенітету держави.

У підсумку слід зазначити, що уникнення кальок – це не лише корекція окремих мовних елементів, а й стратегічне завдання, пов'язане з розвитком українського інформаційного простору. Поступове зменшення залежності від англійських шаблонів, вироблення стійких українських моделей новинного викладу та підвищення рівня професійних компетентностей перекладачів сприятимуть утвердженню української медійної мови як самодостатньої, зрілої та функціонально потужної комунікативної системи. Такий підхід дозволить ЗМІ не лише реалістично та оперативно відтворювати глобальні події, а й водночас зберігати мовну цілісність, національну ідентичність і високу якість журналістських матеріалів

3.3. Виявлення та класифікація кальок у досліджуваних текстах.

Сучасний український медіапростір активно взаємодіє з англійським інформаційним середовищем, що зумовлює інтенсивне проникнення іноземних структур у тексти новин та аналітики. Значна частина матеріалів інтернет-видань ґрунтується на повідомленнях міжнародних агенцій, офіційних заявах та звітах, первинно написаних англійською мовою. У таких умовах зростає не лише кількість англіцизмів, а й обсяг калькованих

конструкцій – буквальних відтворень лексичних, словотвірних або синтаксичних моделей мови-джерела.

Медіадискурс онлайн-видань відображає широкий спектр соціально значущих тем – політику, економіку, культуру, технології, міжнародні відносини. Оскільки ці сфери характеризуються високою динамікою та міжнародною взаємодією, журналісти часто звертаються до англомовних текстів як первинного джерела інформації. Прагнення оперативно передати зміст іноземного повідомлення нерідко призводить до буквального перенесення структур англійської мови, що зумовлює появу кальок різних типів.

Мовні особливості онлайн-ЗМІ посилюються й тим, що їхні тексти створюються в умовах швидкого інформаційного циклу, де пріоритетом стає стисло подана, актуальна й легко сприйнятна інформація. У таких умовах кальковані конструкції можуть сприйматися як засіб підвищення комунікативної ефективності, проте саме вони найчастіше вносять у текст елементи іншомовної інтерференції.

Для виявлення кальок у досліджуваних матеріалах важливо враховувати не лише зовнішні запозичення, а й приховані форми буквального відтворення англомовних моделей. Це можуть бути семантичні зсуви, хибні словосполучення, неприродний порядок слів, кальковані дієслівні конструкції чи штучні терміни, що не відповідають нормам української мови. Їхнє систематичне виявлення та подальша класифікація дозволяють простежити характер англомовного впливу та визначити, які мовні рівні зазнають найбільшого навантаження.

Таким чином, аналіз кальк у текстах інтернет-видань є необхідним кроком для осмислення сучасних тенденцій розвитку української медійної мови та виявлення типових моделей іншомовної інтерференції. Саме з цього етапу – ідентифікації й класифікації кальк – починається подальший детальний розгляд їхніх функціональних і стилістичних особливостей у досліджуваних джерелах.

Англомовні елементи займають помітне місце в сучасних українських онлайн-ЗМІ, формуючи важливу частину їхнього мовного наповнення. Їх поява традиційно розглядається як один із механізмів оновлення лексичної системи української мови та засіб відображення глобальних тенденцій, що проникають у публічний дискурс через медіа. Найбільш інтенсивно англомовні запозичення функціонують у тематиках, де англійська мова має статус міжнародної – зокрема в політичних, технологічних, бізнесових і спортивних новинах. У цих сферах українські журналісти активно послуговуються спеціалізованою лексикою, що надходить із англомовних джерел, а також новими поняттями, для яких українська мова ще не сформувала усталеної термінології.

Причини поширення англіцизмів мають як лінгвістичний, так і екстралінгвістичний характер. З одного боку, вони компенсують номінативні прогалини, дозволяючи позначати нові реалії, предмети та концепти, які виникають унаслідок технічного, соціального чи культурного розвитку. З іншого – їхнє використання зумовлене прагненням медіа до стислості, виразності й відповідності міжнародним інформаційним стандартам. Саме тому англіцизми активно функціонують у різних жанрах онлайн-видань і з'являються у матеріалах практично всіх напрямів.

Особливо насиченим англомовними елементами є дискурс, пов'язаний із технологіями, ІТ-сферою, цифровою культурою та рекламою. У цих галузях широке вживання мають такі одиниці, як *смартфон, імейл, акаунт, логін, плагін, веб, спам, бот, подкаст, копірайтер, слоган, білборд, хештег, хакер, кіберпростір, браузер, дисплей, курсор, чат, селфі* та багато інших. Ці слова позначають поняття, що або не мають усталених українських відповідників, або сприймаються користувачами медіа як зручніші, коротші та природніші у сучасному контексті.

Проте, хоча англіцизми є важливою частиною мовної системи медіа, саме їх масове використання створює підґрунтя для іншого, значно менш контрольованого процесу – калькування. На відміну від прямих запозичень,

кальки не завжди сприймаються як іншомовні елементи, адже їхня форма зовні відповідає українській. Однак вони відтворюють англійські семантичні або синтаксичні моделі, що часто призводить до прихованої інтерференції та зміни природних властивостей українського медійного стилю.

Саме тому на наступному етапі аналізу особливо важливим стає виявлення кальк, їх систематизація та класифікація відповідно до мовного рівня, на якому вони виникають. Це дозволяє зрозуміти, як англійська мова впливає на структуру та смислову організацію українських медіатекстів і які типи кальк є найбільш поширеними в сучасному онлайн-дискурсі.

Сучасний український медійний простір демонструє інтенсивне проникнення англomовних елементів, що проявляється як у формі прямих запозичень, так і у вигляді кальок, які непомітно трансформують мовну структуру публіцистичних текстів. У матеріалах провідних онлайн-видань англіцизми функціонують у найрізноманітніших тематичних рубриках, що свідчить про їхню високу адаптивність та соціолінгвістичну зумовленість. Приклади з українських новинних ресурсів засвідчують не лише широту їхнього застосування, а й активне формування нових моделей слововживання. Так, у текстах інформаційно-аналітичних медіа зустрічаємо такі одиниці, як *селфі*, *акаунт*, *смартфон*, *файл*, *кіберспорт*, *чатбот*, *подкаст*, що подані в контекстах: «Нам усім треба давати результат державі, а селфі робити потім» («ТСН», 19.12.2023); «...акаунт можна деактивувати зі смартфона» («Факти ICTV», 10.01.2024); «Українців попереджають про новий шкідливий файл» («Українська правда», 08.03.2023); «В Україні відзначають день кіберспорту» («Уніан», 15.02.2023); «Чатбот Copilot допоможе написати пісню, навіть якщо не вмієте співати і не знаєте нот» («Суспільне», 20.12.2023); «У музеї Зальцбурга з'явилися подкасти українською – Зеленська» («Укрінформ», 01.07.2023). Такі приклади свідчать про сталу тенденцію до використання медіа-лексики, пов'язаної з технологічною та цифровою культурою, де англійська мова виступає домінантним джерелом інноваційних термінів.

Значним є пласт англіцизмів, що функціонують у галузі моди – сфері, яка особливо залежить від глобальних трендів та інтернаціональної термінології. В українських онлайн-виданнях поширені такі одиниці, як *оверсайз, маст хев, бренд, шопінг, кежуал, стайл, худі, світиот, тренч, топ, кардиган, лук, капсула*. Вони активно використовуються для опису нових стилістичних рішень, тенденцій та елементів гардероба. У медіа це проявляється в публікаціях на кшталт: «...денім став абсолютним маст хевом 2023 року» («УкрНет», 11.01.2024); «Джолі помітили з дітьми на шопінгу, і на ній тоді був елегантний тренч молочного відтінку та чорна сукня» («ТСН», 06.10.2023). Крім того, у сфері косметології та б'юті-журналістики активно функціонують запозичення *ліфтинг, ботокс, скраб, пілінг*, що пояснюється глобалізацією ринку косметологічних послуг і трансляцією термінології через міжнародний рекламний дискурс.

Не менш показовою є сфера спорту – одна з найбільш англомовно орієнтованих у сучасній медіа-комунікації. У спортивних новинах стабільно фіксуються лексеми *коуч, тренер, сет, тайм-аут, корнер, корт, овертайм, фол, фан, плейоф, сейв, кросфіт, воркаут, боді, спаринг, хет-трик, булліт, блок-шот*. Їхнє активне використання зумовлене міжнародним характером більшості спортивних змагань та домінуванням англійської мови у спортивній термінології. У публікаціях онлайн-видань фіксуємо такі приклади: «Ліга чемпіонів: визначились всі учасники плейоф» («ТСН», 14.12.2023); «Фантастичний сейв Трубіна допоміг Бенфіці розбити суперника в чемпіонаті Португалії» («Уніан», 07.01.2024); «Колишня тренерка та чемпіонка України з фітнес-бікіні вирішила взяти себе в руки та сильно схудла» («Уніан», 09.01.2024); «Мбаппе оформив хет-трик» («ТСН», 08.01.2024); «У компенсований час першого тайму Лунін отримав своє перше попередження в сезоні – за суперечку з арбітром через незафіксований фол» («Суспільне», 03.01.2024); «Усик – майстер у цьому: спаринг-партнер українця застеріг Ф'юрі перед боєм» («Факти ICTV», 03.01.2024).

У галузі популярної культури англіцизми охоплюють як жанрові позначення, так і назви культурних феноменів. Лексеми *фікшен*, *нонфікшен*, *стенд-ап*, *франшиза*, *приквел*, *сиквел*, *трилер*, *горор*, *фан*, *фан-арт*, *блокбастер*, *косплей*, *рейв-культура*, *фандом* активно функціонують у рецензіях, анонсах та оглядах. У музичному дискурсі фіксуємо *ремікс*, *римейк*, *саундтрек*, *кліп*, *кліпмейкер*, *трек*, *ді-джей*. Уживання цих одиниць пояснюється світовою інтегрованістю культурних індустрій та медійним характером продукування контенту. Приклади з медіа підтверджують цей висновок: «У читачів все менше часу, щоб читати або слухати той чи інший нон-фікшен цілком» («Уніан», 15.02.2023); «Саме від його [Тома Бліта] гри і залежало, чи стане приквел однієї з найуспішніших франшиз минулого десятиліття вдалим» («ТСН», 01.12.2023); «Один із шоуранерів серіалу Росс Даффер порадував фанатів фото з першого дня на знімальному майданчику» («Факти ICTV», 10.01.2024).

Сучасний український медіадискурс демонструє інтенсивне проникнення англомовної лексики, що поступово формує нову комунікативну норму та впливає на стиль публіцистики. Особливо помітним це явище стало впродовж останнього десятиліття, коли українська інформаційна сфера почала активно інтегруватися у глобальний комунікаційний простір, а цифрові платформи та соціальні мережі перетворилися на основні канали отримання й поширення новин. Внаслідок цього українська мова збагатилася численними англіцизмами, які у багатьох випадках витісняють питомі відповідники, що рідше використовуються в повсякденній практиці.

Вплив соціальних мереж на мовну систему важко переоцінити: саме тут поширюються та швидко закріплюються такі запозичення, як *скіл*, *тьютор*, *коуч*, *скриншот*, *рилс*, *сторис*, *пост*, *скринкаст*, *селфі*, *гаджет*, *акаунт*, *лайк*, *челендж*, *лайфхак*, *дедлайн* тощо. Хоча більшість із цих одиниць мають українські відповідники (*навичка*, *наставник*, *учитель*, *знімок екрана*, *коротке відео*, *допис*, *самознімок*, *пристрій*, *обліковий запис*, *уподобайка*, *порада*, *кінцевий термін*), їх уживання все ж поступається за популярністю

англіцизмам. Однією з причин цього є прагнення до лаконічності та модності, які вважаються комунікативними перевагами англійських форм у цифровому середовищі.

Після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну з'явився новий пласт англомовної лексики, пов'язаної з воєнними реаліями, сферою оборони та міжнародною підтримкою. У медіапросторі масово фіксуються такі запозичення, як *фейк*, *хайлайт*, *блекаут*, *ленд-ліз*, *хейт*, *тон*, а також назви сучасних видів озброєння: *хаймарс* (HIMARS – High Mobility Artillery Rocket System), *стінгер* (stinger), *атакамс* (ATACMS – Army TACtical Missile System), *джавелін* (javelin), *байрактар* (bayraktar), *дрон* (drone), *танк* (tank). Поширення цієї лексики відображає інтенсивність контактів України з англомовними джерелами інформації, що стали провідними у висвітленні перебігу війни.

У певних випадках англіцизми демонструють кращу усталеність у медіамові, ніж спеціально створені українські відповідники. Показовим прикладом є слово *ньюзрум*, яке набагато впевненіше закріпилося в мову журналістики, ніж українська лексема *новинарня*. У повідомленні «Детектора медіа» читаємо: «У ТРК Simon постраждали ньюзрум «Об'єктиву», монтажерні приміщення й інші кабінети» (31.12.2023). Такі випадки демонструють, що впровадження питомих новотворів не завжди забезпечує їхню конкурентоспроможність, особливо якщо англомовний відповідник уже функціонує у міжнародному професійному дискурсі.

Англіцизми нерідко використовуються не лише як номінативні засоби, а й як елементи, що створюють у тексті ефект актуальності, динаміки та стилістичної новизни. Так, уживання слова *лайк* у контексті соціальних мереж («Через «лайк» у соцмережі Папа Римський потрапив у новий скандал», «ТСН», 24.12.2020) виконує функцію стилістичного маркера епохи цифрових комунікацій, адже слово *уподобайка* у подібних текстах майже не використовується – воно маркується як стилістично нейтральніше та менш прив'язане до цифрової культури. Те саме стосується вигуку *wow*, який у

медіаматеріалах часто використовується для створення швидкого й виразного емоційного ефекту, що складно передати питомими українськими засобами без зміни тональності висловлювання.

Одним з характерних наслідків інтенсивного проникнення англомовної лексики є нестабільність її правопису. У сучасних українських медіа трапляються різні графічні варіанти однієї й тієї самої одиниці: *флешмоб* / *флеш-моб*, *бодіарт* / *боді-арт*, *хендмейд* / *хенд-мейд*, *хорор* / *горор*, *сторис* / *сторіс*, *ньюзрум* / *ньюз-рум*. Така варіативність свідчить про відсутність єдиних усталених правописних норм щодо нових іншомовних елементів і водночас про активний процес їх адаптації. Нестабільність у графічному оформленні засвідчує, що запозичення ще перебувають на стадії входження до літературної мови.

У науковому середовищі існують різні погляди на місце і роль англіцизмів у сучасній українській мові. Частина дослідників наголошує на тому, що запозичення сприяють лексичному збагаченню, відображають динаміку цивілізаційного розвитку, сприяють міжнародній комунікації та полегшують інтеграцію у глобальний інформаційний простір. За сприятливих умов англіцизми піддаються адаптації: набувають українських граматичних ознак, змінюють значення відповідно до мовної системи реципієнта, втрачають маркери чужомовності.

Однак інші лінгвісти (О. Стишов, С. Караванський, В. Радчук) звертають увагу на небезпеку надмірного використання англомовної лексики, що може призвести до втрати частини національної мовної ідентичності. В. Радчук слушно зазначає: «Коли лиха слава завконтори» перекладається «низьким рейтингом менеджера офісу», маємо приклад зміни не лише мови, а й свідомості» [36]. Такі випадки демонструють не просто мовну інтерференцію, а глибший культурно-ціннісний зсув.

Сучасний стан української медіамови свідчить, що англомовні запозичення є невід'ємною частиною її функціонування та значною мірою визначають її розвиток. Вони здебільшого зосереджені у сферах, пов'язаних із швидкою

появою нових понять: інформаційні технології, спорт, мода, політика, бізнес і військова тематика. Однак потреба у врегулюванні їх уживання та пошуку оптимальних відповідників, а також необхідність дослідження процесів калькування залишається нагальною. Надмірне або стилістично невмотивоване використання англіцизмів може призводити до деформації української мовної норми, тоді як грамотна адаптація іншомовних елементів – навпаки, сприятиме гармонійному розвитку мови та її відповідності сучасним комунікативним потребам.

Подальше дослідження калькованих конструкцій в українських онлайн-виданнях демонструє, що їхній вплив охоплює не лише окремі мовні рівні, а фактично формує нову парадигму медійного мовлення. У сучасному інформаційному середовищі кальки перестають бути випадковими елементами—вони стають системною складовою мовної інфраструктури, яка відтворює глобалізовані моделі журналістського дискурсу. Стрімкий розвиток цифрових технологій та зміна форм споживання новин стимулюють появу таких синтаксичних і лексичних структур, які орієнтовані на економію вираження, швидку передачу змісту й максимальну прозорість комунікації. Саме тому англійські моделі легко закріплюються в українському медійному просторі, оскільки вони відповідають цим вимогам.

Однією з найбільш помітних тенденцій є виникнення гібридних конструкцій, у яких українські слова поєднуються з англійськими синтаксичними схемами. Наприклад, формули на кшталт *«він зробив дуже чіткий меседж»*, *«уряд анонсував апдейт політики»*, *«пріоритети команди змінилися»* відтворюють англійську модель отримання нових значень через абстрактні дієслова (*made a message, announced an update, priorities shifted*). Такі структури стають своєрідними «медіа-гібридизмами», які водночас зберігають зовнішню українську форму, але жорстко прив'язані до англійського способу мислення.

Водночас спостерігаємо й появу морфологічних кальок, пов'язаних з прямим перенесенням англійських словотвірних моделей. Особливо це

стосується форм на -инг та -ер, що штучно адаптуються як *тренінг, лайкінг, стрімінг, дейтинг, менеджеринг*. Частина з них не закріплюється в узусі, але саме їхня поява свідчить про готовність медійного середовища до експериментів і прийняття більш «глобальної» морфології, що зазвичай не властиво традиційній українській системі словотвору.

Варто звернути увагу на те, що кальки активно поширюються й через заголовкові конструкції, де англійська модель лаконічного, інформативного й динамічного заголовка формує принцип побудови українських новинних рубрик. Заголовки типу «*Україна готова до наступного кроку*», «*США посилюють підтримку*», «*ЄС готує нові санкції*» є прямим відтворенням англійських форм *is ready for the next step, strengthens support, prepares new sanctions*. Такий стиль заголовків, попри його ефективність, сприяє закріпленню англомовних синтаксичних моделей та поступовому витісненню українських варіантів, які могли б бути більш різноманітними за структурою.

Окремо варто виокремити так звані кальки-узагальнення, які виникають унаслідок впливу англійської тенденції до абстрагування. Наприклад, поширення виразів «*політичні ризики*», «*питання безпеки*», «*питання етики*», «*рівень загрози*» є калькуванням англійського *risk, issue, level of threat*. В українській мові подібні вислови раніше мали конкретніші форми, проте під впливом глобальної термінології вони набули узагальненого, концептуального характеру, що інколи робить висловлювання менш конкретним і більш бюрократичним.

Ще однією важливою групою є кальки когнітивного типу, які змінюють спосіб подання інформації. Англійська мова тяжіє до прямої оцінковості та раціоналізації складних явищ через сталу лексичну матрицю (наприклад, *challenge, impact, opportunity, failure, achievement*). Унаслідок цього в українських медіа з'являються кальки на зразок: «*серйозний виклик для держави*», «*значний вплив на регіон*», «*важлива можливість для бізнесу*», «*критичний провал операції*», «*вагоме досягнення партнерів*». Такі

конструкції уніфікують стиль українських медіа, роблячи його ближчим до англійського стратегічного та експертного дискурсу.

Не менш помітним є вплив англійських моделей на побудову каузативних конструкцій, зокрема виразів на зразок *«це спричинило кризу»*, *«зміна курсу призвела до наслідків»*, *«подія викликала дискусії»*. Хоча такі структури цілком граматичні, їхня частотність свідчить про калькування англійського *cause, lead to, trigger*, що згодом формує тенденцію до використання однакових каузативних формул, замість традиційної української варіативності (*стало причиною, спричинилося до, викликало, підштовхнуло, спонукало, започаткувало*).

Останніми роками зростає й кількість прагматичних кальк, що відтворюють англійські комунікативні тактики. Наприклад, формули *«ми повинні залишатися сфокусованими»*, *«він підкреслив важливість діалогу»*, *«партнери взяли на себе зобов'язання»* є характерними прикладами дипломатичного та корпоративного дискурсу англомовних країн. Унаслідок цього українські медіа переймають не лише мовні моделі, а й стиль подання інформації, що уніфікує риторику публічної комунікації.

Загалом можна констатувати, що кальки перестають бути маргінальним явищем і дедалі частіше стають механізмом мовної стандартизації, який працює на перетині двох систем – української та англійської. Цей процес не є суто лінгвістичним: він відображає глобальні зміни інформаційного простору, інтеграцію України в міжнародний медійний контекст, трансформацію норм і очікувань аудиторії. У таких умовах аналіз кальок стає не лише інструментом мовознавчого дослідження, а й індикатором культурних і комунікативних зрушень, що визначають майбутнє українського медіадискурсу.

Висновки до третього розділу

У розділі було здійснено комплексний аналіз перекладацьких особливостей онлайн-видань та механізмів виникнення кальк у медійному дискурсі, що дозволило сформулювати цілісне уявлення про природу, масштаби та наслідки англомовного впливу на сучасну українську новинну мову. Вибрані інтернет-видання – «Українська правда» та «Суспільне Новини» – продемонстрували різні редакційні підходи до роботи з іншомовними джерелами, що безпосередньо відобразилося на типології та частотності калькованих конструкцій у їхніх матеріалах.

Аналіз структури й специфіки цих видань засвідчив, що інтенсивність калькування визначається, передусім, оперативним характером новинної журналістики, домінуванням англомовних першоджерел та тиском швидкості інформаційного циклу. Для «Української правди» характерна більша варіативність і динамічність мовних рішень, що сприяє проникненню як лексичних, так і синтаксичних кальк у публіцистику та аналітику. Натомість «Суспільне» демонструє вищий рівень мовної нормативності та контрольованості, де кальки здебільшого з'являються у формі термінологічних одиниць, зумовлених тематичною необхідністю, а не мовною інерцією.

У ході аналізу було встановлено, що калькування виступає не лише технічною помилкою перекладу, а складним багаторівневим феноменом, який охоплює лексичний, словотвірний, семантичний і синтаксичний рівні. Найчастіше кальки виникають унаслідок буквального відтворення англійських дієслівно-іменникових структур, атрибутивних ланцюжків, дипломатичних кліше, військових формулювань та інформаційних конструкцій. Вони деформують типовий синтаксичний рисунок української мови, ускладнюють сприйняття тексту та формують у читача англомовну модель структуризації події.

У розділі також було визначено ключові перекладацькі стратегії, спрямовані на уникнення некоректних кальок. Серед них – семантичне переосмислення виразу, добір функціональних відповідників, контекстуальна адаптація,

граматичні та лексико-семантичні трансформації, дотримання норм української літературної мови та орієнтація на традиційний медійний стиль. Запропонований алгоритм роботи перекладача підкреслює необхідність поєднання лінгвістичної компетентності, уважності до жанрових особливостей новин і здатності критично аналізувати англomовний оригінал.

Проведена класифікація кальок показала, що найбільш уразливими для іншомовного впливу є тематики, які мають виразну міжнародну спрямованість: політика, військова сфера, економіка, технології, спорт і цифрова культура. У цих галузях спостерігається не лише активне проникнення англіцизмів, але й приховане калькування структур, що часто маскується під «новинні стандарти». Окремої уваги потребують кальки, які формуються на тлі інформаційної й цифрової глобалізації, а також під впливом соціальних мереж, що пришвидшують розповсюдження нефільтрованих мовних моделей.

Загалом результати розділу демонструють, що сучасна українська медійна мова перебуває в активному процесі трансформації, що супроводжується як природним оновленням лексики, так і ризиками надмірної англomовної інтерференції. Кальки, особливо синтаксичні та семантичні, становлять реальну загрозу для нормативності новинного дискурсу, оскільки змінюють інтонаційний, стилістичний та структурний характер українського висловлювання. Водночас чітке розуміння їх механізмів, причин появи та шляхів усунення дозволяє перекладачам і журналістам забезпечувати баланс між глобальністю інформаційного змісту та збереженням природності української мови.

Таким чином, проведений аналіз підтверджує необхідність подальших досліджень калькування як системного явища, що впливає на мовну політику медіа, формування мовних норм і якість інформаційного простору. Отримані результати створюють підґрунтя для розроблення практичних рекомендацій щодо оптимізації перекладацьких рішень та підвищення мовної культури українських онлайн-видань у сучасних умовах глобальної комунікації.

Висновки

У роботі було здійснено комплексне дослідження проблеми перекладу кальок з англійської мови на українську на матеріалі інтернет-видань «Суспільне» та «Українська правда», що дозволило ґрунтовно проаналізувати ступінь і характер англomовного впливу на сучасний український медіадискурс. Проведена робота дала змогу поглиблено дослідити специфіку функціонування кальок, механізми їх виникнення, наслідки для мовної норми й стилістики українських новин, а також окреслити перспективи запобігання негативним проявам цього явища в медійній сфері.

На теоретичному рівні було з'ясовано, що калькування, як мовне і перекладацьке явище, має багатовимірну природу, охоплюючи лексичну, словотвірну, семантичну, прагматичну та синтаксичну площини. У процесі дослідження виявилось, що кальки не є випадковими або спорадичними наслідками мовного впливу; вони формуються відповідно до певних закономірностей глобальної комунікації, структурних особливостей англійської мови, специфіки інформаційного середовища й професійних характеристик журналістської діяльності. Окремо було підкреслено, що в умовах інтенсивного розвитку цифрових медіа і зростання ролі інтернет-комунікації калькування посилюється, адже тексти циркулюють у значно швидшому темпі, а редакторський контроль часто поступається оперативності подачі інформації.

Огляд наукових праць 2015–2025 рр. засвідчив, що інтерес до явища калькування значно зріс, а дослідження у цій сфері все більше фокусуються на міждисциплінарних аспектах, пов'язаних із соціолінгвістикою, дискурсологією, медіалінгвістикою та перекладознавством. Цей факт також підтверджує, що проблема є актуальною не лише з точки зору чистої лінгвістики, але й у контексті культурної політики, збереження мовної ідентичності та забезпечення інформаційної безпеки.

У другому розділі роботи на основі аналізу реальних медійних текстів було з'ясовано, що англійська мова справляє суттєвий вплив на український новинний дискурс. Цей вплив виявляється передусім через масове калькування лексичних одиниць, фразеологічних виразів та синтаксичних структур. Найбільш поширеними є кальки зі сфер міжнародної політики, оборонної аналітики, економіки, технологій, спорту й цифрової культури. Це закономірно, оскільки саме ці галузі є найбільш глобалізованими й активно використовують англомовні джерела. Аналіз показав, що журналісти часто спираються на англомовні першоджерела або інформаційні агентства, що сприяє перенесенню не лише змісту, але й структур тексту.

Виявлено також значну кількість кальк, породжених впливом соціальних мереж, у яких англійська мова домінує на рівні інтерфейсів, термінології та комунікативних практик. Це призводить до появи в українських новинах лексем і виразів, які не завжди узгоджуються з нормами літературної мови, але швидко закріплюються в ужитку завдяки високій частотності та комунікативній привабливості. Зокрема, такі одиниці, як лайк, хейт, репост, хайлайт, блекаут, дедлайн, тренд, фейк, поступово набувають широкого поширення й часто витісняють питомі українські відповідники, навіть коли вони існують і функціонують у мовній системі.

Практичний аналіз у третьому розділі дозволив детально описати різновиди кальок, що трапляються в матеріалах «Суспільного» та «Української правди», а також прослідкувати їхній вплив на структуру й якість медіатексту. Встановлено, що синтаксичні кальки є одними з найбільш небезпечних, оскільки вони змінюють внутрішню організацію речення і призводять до формування неприродних українських висловів. Ситуація ускладнюється тим, що багато калькованих конструкцій візуально здаються граматично правильними, проте руйнують типовий ритм української синтаксичної моделі та порушують плавність викладу.

Окремо було звернено увагу на семантичне калькування, яке призводить до зміщення значення або надмірного узагальнення. Воно часто

зустрічається у випадках, коли англійські багатозначні дієслова іменникового типу перекладаються найпершими словниковими відповідниками без урахування контексту, що створює семантичний дисбаланс. Такі випадки особливо поширені у політичних і військових новинах, де точність і коректність формулювань мають принципове значення.

Результати дослідження свідчать про те, що калькування має подвійний характер. З одного боку, воно може слугувати шляхом термінологічного оновлення, збагачення лексики та адаптації української мови до сучасних реалій міжнародної комунікації. З іншого — надмірне й неконтрольоване калькування створює ризики стандартизації українського дискурсу за англійськими моделями, що призводить до ерозії мовної системи, поступової втрати стилістичної унікальності та ослаблення впливу нормативних регуляторів.

Уникнення кальки є важливою складовою професійної діяльності перекладачів, журналістів та редакторів, адже саме вони несуть відповідальність за якість мовлення у медіапросторі. Дослідження продемонструвало, що найбільший ефект у запобіганні калькуванню досягається через застосування контекстного перекладу, вміння підбирати граматично й стилістично виправдані українські відповідники, а також через підвищення рівня мовно-редакторської роботи в інтернет-виданнях. Практика показує, що навіть складні англійські конструкції можуть бути адекватно адаптовані до норм української мови за умов наявності відповідного фахового рівня перекладача і достатнього часу на редагування.

Підсумовуючи результати дослідження, можна стверджувати, що проблема калькування має стратегічне значення для розвитку української мови в сучасних умовах. Вона зачіпає питання мовної ідентичності, інформаційної безпеки, якості новинного контенту та рівня довіри суспільства до ЗМІ. Особливої ваги ця проблема набуває в умовах війни, коли інформаційний простір стає полем боротьби за свідомість і стабільність суспільства. Тому важливо усвідомлювати, що мовна чистота, точність і

стилістична вираженість — це не лише ознака професіоналізму, а й елемент національної інформаційної стійкості.

Отримані результати можна застосовувати у підготовці журналістів, редакторів, перекладачів, фахівців із масових комунікацій, а також у створенні методичних рекомендацій для редакцій, що прагнуть підвищити якість мовлення та дотримання норм української мови. Дослідження формує підґрунтя для майбутніх наукових робіт, зокрема для аналізу гібридизації мовних структур у медіадискурсі, ролі англomовного впливу на українську синтаксичну систему, перспектив розроблення термінологічних стандартів, а також для вивчення мовних практик соціальних мереж як нового середовища формування мовних норм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білецька О. О. Переклад інформаційно-новинних текстів у контексті міжкультурної комунікації. Молодий вчений. 2016. No 3. С. 638–642.
2. Боєва Е. В. Специфіка функційної парадигми англіцизмів у сучасному медійному дискурсі. Молодий вчений. 2018. No 9.1 (61.1). С. 13–16.
3. Бровкіна О. В., Ракітіна О. В. Формування неологізмів у англомовному військовому дискурсі //Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Германістика та міжкультурна комунікація». – 2023. – №. 2. – С. 26-31.
4. Велика А. М., Чернуха В. В. Англійські запозичення в українських засобах масової інформації. – 2024.
5. Велика А. М., Чернуха В. В. Англійські запозичення в українських засобах масової інформації. – 2024.
6. Вишнівський Р. Й., Терлецька Л. П. Англомовні запозичення у сфері інформаційних технологій (на прикладі українських електронних засобів масової інформації) //Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. – 2015. – №. 19 (2). – С. 162-164.
7. Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Україна: NMTS «SD», 2007.
8. Власенко В. В. Калькування в українській мові: стан і статус //Культура народів Причорномор'я. – 2002. Калька / Н. Ф. Клименко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-10711>

9. Власенко В. В. Калькування як спосіб словотворення //Ученые записки Крымского федерального университета имени В.И. Вернадского. Филологические науки. – 2012. – Т. 25. – №. 4-2. – С. 20-24..
- 10.Гаврилова О. В. Процеси калькування в сучасній українській мові (на прикладах комп'ютерної лексики). – 2018.
- 11.Гойхан О. и др. ОСОБЛИВОСТІ КОНТЕНТУ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ІНТЕРНЕТ-ЗМІ «УКРАЇНСЬКА ПРАВДА» //АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИКИ І ЛІНГВОДИДАКТИКИ. – С. 96.
- 12.Головенко К. В. Лінгвістичні особливості українських заголовків інформаційно-новинних текстів та способи їх перекладу англійською мовою //Наукові записки. Серія: Філологічні науки. – 2024. – №. 209. – С. 93-99.
- 13.Голубовська І. и др. Поняття «концептосфера» та «концепт» у сучасній лінгвістиці //ВЧЕНІ ЗАПИСКИ. – 2020. – С. 1202091.
14. Дідішвілі Л. Р. Прикметники у заголовках американської та української преси: контрастивний аспект. – 2024.
- 15.Дмитрова М. Д. Інфінітив у заголовках англомовних і українськомовних газет. – 2023.
- 16.Жалай В. Я. и др. Політична термінологія у сучасному інформаційному просторі. – 2019.
- 17.Жлуктенко Ю. О. Мовні контакти. Проблеми інтерлінгвістики / Ю. О. Жлуктенко – К. : Видавництво Київського університету, 1966. – 136 с.
- 18.Ільченко О., Бондар Д. Маніпулятивні заголовки в сучасному медіапросторі (на матеріалі україно-мовних інтернет-видань). Південний архів (філологічні науки). Херсон, 2020. Вип. LXXXIV. С. 146–150.

19. Кереченко С. М. Використання фразеологізмів в англomовному мас-медійному дискурсі : дис. – Сумський державний університет, 2020.
20. Ковтун О. В. Художній переклад як джерело фразеографії // Нова філологія. – 2014. – №. 63. – С. 74-82.
21. Козубай І. В., Шакало Л. С. НОВОУТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ 21 СТОЛІТТЯ: СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ // EDITOR COORDINATOR. – 2021. – С. 291.
22. Королівська Ю. М. Калькування як засіб творення нових терміноелементів на матеріалі військової термінології сучасної арабської літературної мови. – 2024.
23. Кочан І. М. Системність, динаміка, кодифікація слів з міжнародними кореневими компонентами в сучасній українській мові: автореф. Дис.. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук : спец. 10.02.01. «Українська мова» / НАН України, Інститут української мови. К., 2006. 39 с.
24. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. – 2001.
25. Краснопольська Н. Л. ЗАПОЗИЧЕННЯ ТА ЇХНІ ТИПИ В УКРАЇНСЬКІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ // Наукові записки. Серія: Філологічні науки. – 2024. – №. 210. – С. 171-176.
26. Красуля А. В., Миклащук В. П. Лексичні та граматичні трансформації в процесі перекладу художніх творів з англійської на українську мову (на матеріалі трилогії Сюзанни Коллінз «Голодні Ігри») // Нова філологія. 2020. № 80. Т. 1. С. 299–305.
<https://doi.org/10.26661/2414-1135-2020-80-1-44>
27. Мартиненко І. Е. Функціонування неологізмів у сучасних медіа та інтернет ресурсах : дис. – Сумський державний університет, 2022.

28. Мірошніченко О. І. Жанрово-стилістичні та лексико-семантичні особливості перекладу англомовних фахових медіа текстів (на матеріалі англійської та української мов). – 2020.
29. Островерхов-Новицький Д. В. СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР: БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР. – 2024.
30. Павелків К. Вплив англіцизмів на сучасну українську мову: сфери проникнення // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2023. – С. 125-130.
31. Писарська Н. В. Запозичення та калькування в перекладі ділових паперів: українсько-англійський аспект / Писарська Н. В., Дяченко О. В., Заверющенко М. П. // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. – 2025. – Т. 36 (75), № 3, Ч. 1. – С. 268-273.
32. Руссу А. О. Словотвірні типи з префіксом ви-у системі дієслівного термінотворення // Science and Education a New Dimension. Philology. – С. 78-80.
33. Сабадош І. В. Прикладне українське мовознавство: Вступ. Лексикологія і семасіологія. Фразеологія. Лексикографія: Практикум. – 2023.
34. Семенова В. А. Неологізми науково-технічного характеру в англо-українському перекладі. – 2020.
35. Семенюк О. А. Мас-медіа воєнного часу: проблеми лінгвістичного інструментарію // Вчені записки Таврійського національного університету імені ВІ Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. – 2023. – Т. 5. – №. 33 (72). – С. 259-264.
36. Стишов О. А. Нові іншомовні слова в українськомовних ЗМІ початку ХХІ ст // Studia philologica. – 2017. – №. 2.
37. Стишов О. С. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації). К.: Пугач, 2005. 388 с.

- 38.Струтинська Т. Р., Світлицька В. Р. Грищенко ОВ //ВЧЕНІ ЗАПИСКИ.
- 39.Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с. ISBN 966-8791-16-9.
- 40.Тепла О. М. Помилконебезпечні явища в мережевих ЗМІ: морфологічний рівень //International journal of philology. – 2021. – №. 12,№ 2. – С. 112-115.
- 41.Тепла О. М. Помилконебезпечні явища в мережевих ЗМІ: морфологічний рівень //International journal of philology. – 2021. – №. 12,№ 2. – С. 112-115.
- 42.ФЕДИК В. ЗАПОЗиЧенНЯ ЯК ЗАСІБ ЗБАГАЧенНЯ СЛОВниКОВОГО СКЛАДУ //АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК. – 2022. – С. 2022117.
- 43.Шеніна О. А. Неологізми в англомовних ЗМІ: моделі утворення та функціонування. – 2019.
- 44.Шепель Ю. Медіадискурс як засіб маніпулятивного впливу на читача. Науковий вісник Східно-європейського національного університету імені Лесі Українки. 2017. No 3. С. 302–307.
- 45.Шеремета Т. М. Комунікативно-прагматичні й лінгвостилістичні особливості українськомовних військових неологізмів у англомовному медіа дискурсі: перекладознавчий аспект. – 2024.
- 46.Ясинецька Н. А. Напівкальки англомовних неологізмів в українській мові. – 2011.
- 47.Ясинецька, Н.А. Напівкальки англомовних неологізмів в українській мові [Текст] / Н.А. Ясинецька // Філологічні трактати. - 2011. - Т.3, №2. - С. 87-96.
- 48.Farion I. New Anglicisms in the Ukrainian Language: Social Internet Communication Context. Develop-ments in Information and Knowledge Management Systems for Business Applications: Volume 6. Cham: Springer Nature Switzerland, 2023. P. 143–168.

- 49.Filchuk T. F., Sukhanova T. Y., Lazaryeva O. Y. Translation of phraseological units from english into ukrainian: didactic aspects. – 2025.
- 50.Kitsa M., Mudra I. ВІЙНА ЯК ТЕМА У МАС-МЕДІА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПУБЛІКАЦІЙ НА САЙТАХ МЕДІА:«ТСН» ТА «УКРАЇНСЬКА ПРАВДА» //Вісник Львівського університету. Серія журналістика. – №. 56.
- 51.Tonkikh I. Трансформація функцій новинних телеграм-каналів під час війни //Communications and Communicative Technologies. – 2023. – №. 23. – С. 89-98.